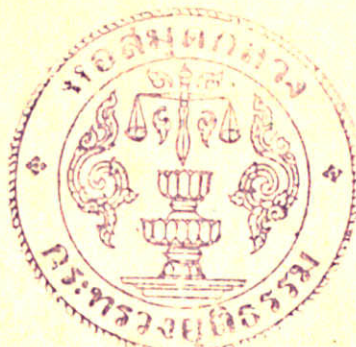

นส(ปากพนัง)

1

2519

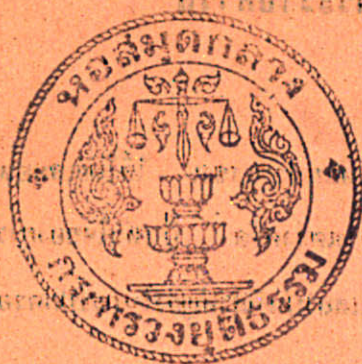
นส(ปากพนัง)

1

2519

ที่ระลึกในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง
วันศุกร์ ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

54

พระราชดำรัส

“การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ได้โดยเสมอหน้ากันตามกฎหมาย และโดยถูกต้องตามหลักนิติธรรมอย่างเคร่งครัด เป็นหัวใจของการรักษาความสงบสุข ของบ้านเมือง ศาลยุติธรรมจึงเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในการปกครองประเทศ”

(คัดจากตอนหนึ่งของพระราชดำรัส ในพิธีเปิดที่ทำการศาลแขวงพระนครใต้ วลา เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๙)

45
เลขทะเบียน.....
เลขหมู่.....
วันเดือนปี.....
หอสมุดแห่งชาติ

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรี

นายบุญแท้ง ทองสวัสดิ์
รองนาขกรฐมนตรี และ ร.ม.ต. กระทรวงยุติธรรม

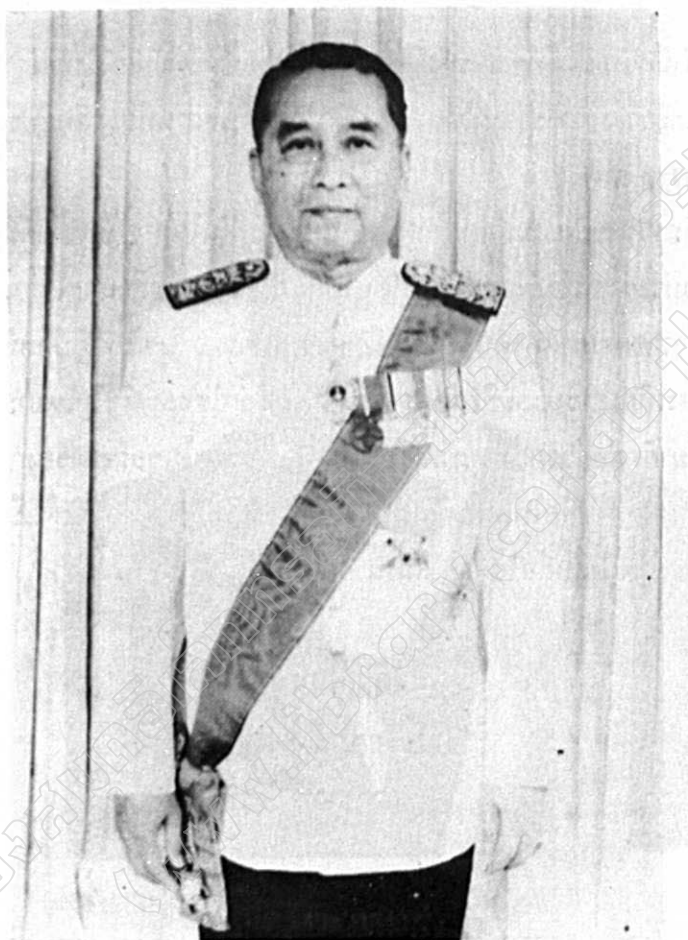
คำขวัญ

ศาลสถิตยยุติธรรมเป็นสถานที่ให้ความยุติธรรมแก่ปวงชน ทัวอาคารเป็นที่
ทำการที่จะประสิทธิประสาทความยุติธรรม และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน
ผู้หวังพึ่งความยุติธรรมจากศาล ในโอกาสที่มีพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง
ข้าพเจ้าขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ไก่กลบันดาลให้ศาล
จังหวัดปากพนังมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่กับความบริสุทธิ์ยุติธรรมชั่วกาลนาน.

บุญแท้ง ทองสวัสดิ์

(นายบุญแท้ง ทองสวัสดิ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

นายกิตติ สีหนนทน์
ร.ม.ต. บุติธรรมในระยะเริ่มก่อสร้าง

คำขวัญ

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่อาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังหลังใหม่ ได้ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยและกว้างขวางสว่างาม เหมาะสมที่จะเป็นสถานที่ประสิทธิประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชน

ศาลยุติธรรมจะมีความมั่นคง และเป็นหลักประกันในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ก็โดยที่ประชาชนให้ความเคารพเชื่อถือและไว้วางใจ ดังนั้นผู้พิพากษาและข้าราชการศาลทุกคนจึงพึงระลึกละเลียดอยู่เสมอว่า จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักใช้ดุลพินิจให้เหมาะสม ทั้งปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ที่มาติดต่อด้วยความสุภาพเรียบร้อย ภายในขอบเขตของกฎหมายและระเบียบแบบแผน เพื่อให้ศาลยุติธรรมได้รับความเชื่อถือไว้วางใจและเป็นที่ยิ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริงสืบต่อไปชั่วกาลนาน.

กิตติ สีนันทน์

(นายกิตติ สีนันทน์)

องคมนตรี

นายใหญ่ ศวิตชาติ
ร.ม.ค. บุคิธรรม ระหว่างดำเนินการก่อสร้างจนเสร็จ

คำขวัญ อำนาจอธิปไตย

ตั้งแต่เราเริ่มมีรัฐธรรมนูญปกครองประเทศ พลิกแบ่งแยกอำนาจมีมาตลอดเวลาไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมา
กำหนดแล้ว การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยก็ยังคงเดิม เว้นแต่เมื่อการปฏิวัติครั้งล่าสุด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ฝ่ายบริหารใช้อำนาจ
ตุลาการ โดยอาศัยอำนาจของนายกรัฐมนตรีซึ่งมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญปกครองประเทศในมาตรา ๑๗ และอาศัยอำนาจคณะปฏิวัติ
การใช้อำนาจตุลาการโดยฝ่ายบริหารนั้น ด้านองค์อย่างผิวเผินก็อาจจะส่งเสริมให้ผู้บริหารมีอำนาจมากขึ้น แต่ผลที่ปรากฏเป็นกา
ทำลายล้างรัฐบาล ให้มีอันเป็นไปนานาประการ เพราะการใช้อำนาจตุลาการโดยบุคคลหรือคณะบุคคลนั้นไม่อาจทำให้เกิด
ความสงบขึ้นได้ เมื่อประชาชนเดือดร้อนไม่เป็นธรรมก็มีความคิดรนที่จะพ้นอำนาจนั้น ผลที่ปรากฏก็จะหลีกเลี่ยงประวัติศาสตร์
ไปไม่พ้น ก็การเมืองเลือดเพื่อความเป็นธรรมของสังคม

ยังไม่มีนักวิทยาศาสตร์คนใดในโลกที่จะหาหลักการที่ดีกว่าการแยกอำนาจอธิปไตยเป็นสามประเภทได้ ในประเทศประชา
ธิปไตยจึงแยกอำนาจอธิปไตยเป็นสามเช่นเดียวกับที่ประเทศเราใช้อยู่ กล่าวคือ

๑. อำนาจอธิปไตย ใช้โดยรัฐสภา
๒. อำนาจบริหาร ใช้โดยคณะรัฐมนตรี
๓. อำนาจตุลาการ ใช้โดยศาล

อำนาจทั้งสามเป็นอำนาจของประชาชนชาวไทย ได้ถวายให้พระมหากษัตริย์ ทรงใช้ในทางต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว
ตลอดมาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นั้น อำนาจที่ถุกวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุด
คืออำนาจบริหาร รองลงมาคือ นิธิบัญญัติ ส่วนอำนาจตุลาการนั้นถุกวิพากษ์วิจารณ์น้อยที่สุด

ในทั้งฉบับที่มีความโน้มเอียงที่จะยอมรับนับถืออำนาจตุลาการมากขึ้น ที่เป็นเช่นนั้นไม่ใช่เหตุบังเอิญ แต่เป็นเพราะ
ตุลาการส่วนมากทำให้เกิดความเชื่อแก่ประชาชนเรา คณะตุลาการจะประมาทเดินเลื้อยไม่ได้ เพราะถ้าปล่อยปละละเลยให้
อำนาจนั้นหมดความเชื่อถือเมื่อไรเมื่อนั้นสถาบันศาลจะเสื่อมเสีย เหมือนตุลาการของประเทศเผด็จการคอมมิวนิสต์ มีศาลแต่
ประชาชนไม่ได้ยอมรับนับถือศาลเท่าประเทศเรา และทางที่จะไม่ประมาทนั้นทุกคนที่เป็นผู้พิพากษาว่าเราควรและไม่ควรทำ
อะไร เราทำงานในนามประชาชน และเราได้รับความเชื่อจากองค์พระมหากษัตริย์ที่ทรงมอบให้การกระทำของพวกเราในนาม
ของพระองค์ ออกดีประการเป็นทางที่จะทำลายล้างสถาบันศาล แต่ผู้พิพากษาทุกคนก็เป็นมนุษย์มีกิเลส ถึงเราจะได้รับการ
อบรมมาตามทฤษฎีแต่เมื่อลงมือทำงานไปด้วยอคติ

การสร้างสถานที่พิจารณาตัดสินมีความสำคัญเพียงเพื่อให้เรามีร่มไม้เงาทำงานสำคัญ สถานที่ที่จะใส่เท้าใคร่ครวญใน
สถานที่ที่ไม่ดีเสียอย่างหนึ่ง ทุกสิ่งทุกอย่างจะถึงความวิบัติ

ผู้พิพากษาอยู่ได้ด้วยวิสัยทัศน์และภาคภูมิใจ ในการได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยขององค์พระประมุข ให้อำนาจ
อำนาจอธิปไตยแทนปวงชน นักเขียนท่านหนึ่งจะเป็นทางให้สถาบันตุลาการคงอยู่ตราบนานกาล ขอให้ตุลาการจงนึกถึงข้อ
และการเบ็ดเตล็ดทั้งหวั่นรัฐบาลก็หวังว่าสถานที่แห่งนี้จะเป็นที่ที่ใช้ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ.

ใหญ่ สวัสดิภาพ

(นายใหญ่ กวีชชา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

นายสุธรรม ภัทราคม
ประธานศาลฎีกา

คำขวัญ

สถาบันศาสนยุติธรรมนั้น นอกจากต้องมีผู้พิพากษาที่มีความรู้ความสามารถ ประกอบด้วยคุณธรรมอันนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดแล้ว ยังต้องอาศัยสถานที่ เครื่องมือ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ประกอบด้วย จึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี

การมีสถานที่ทำการศาลกว้างขวาง มีห้องพิจารณาคดีหลายห้อง เป็นการให้ความสะดวกแก่คู่ความและประชาชนที่เกี่ยวข้องกับอรรถคดีที่จะได้รับการพิจารณา รวดเร็วขึ้น เจ้าหน้าที่ของศาลก็ทำงานได้สะดวกขึ้น ข้าพเจ้าเชื่อว่าความโอโง่งของสถานที่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนการปฏิบัติงานในแนวทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย จะมีผลในทางจิตวิทยา ช่วยให้ผู้คดีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักถึงหลักความยุติธรรมได้อีกโดยหนึ่งด้วย

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ทางราชการ เห็นความสำคัญของการมีสถานที่ทำการศาลที่ดี และชาวอำเภopakphang อำเภอเข็ญใหญ่และอำเภอหัวไทร ได้ช่วยการศาลจังหวัดปากพนังสร้างใหม่ ขอให้ศาลจังหวัดปากพนังจงวัฒนาถาวร และขอให้เจ้าหน้าที่ศาลทุกคนมีความสุขสมบูรณ์ เพื่อบริปฏิบัติหน้าที่อันระควายยุติธรรมแก่ประชาชนโดยมีประสิทธิภาพสูงตลอดกาล

สุธรรม ภักระลคม

(นายสุธรรม ภักระลคม)

ประธานศาลฎีกา

นายอุดม เพชรบุปผ์
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

คำขวัญ

ศาลยุติธรรมเป็นสถาบันศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจหน้าที่ประสิทธิประสาทความยุติธรรม ให้แก่ผู้มีอรรถคดีที่นำมาให้พิจารณาพิพากษา เหม่อภาภักตามกฎหมายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่การประสิทธิประสาทความยุติธรรมดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลก็โดย ‘บุคคลผู้ใดจะเป็นผู้พิพากษาคดีสินคดี’ บัมีลวงเสียซึ่งสุจริตธรรมคือปราศจาก อคติได้แก่ ฉันทาคติ โทษาคติ ภัยาคติ และไมหาคติ เหตุโลภแลโกรธแค้นแล้วแสดง ตามหลักอินทภาษ แล้วบุคคลผู้นั้นย่อมได้รับธานิสงส์ จะจำเริญยิ่งขึ้น คุงพระจันทร์ในวันศุกร์ปักษ์แล.

ขอให้ศาลจังหวัดปากพนังจงสถิตสถาพรตลอดกาล.

อุดม เพชรบุปผ์

(นายอุดม เพชรบุปผ์)

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายศิริ อติโพธิ
ปลัดกระทรวงยุติธรรม

คำขวัญ

ความรู้ ความสามารถ และความสุจริต
เป็นคุณสมบัติของผู้พิพากษา

นายศิริ อติโพธิ
ปลัดกระทรวงยุติธรรม

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลาคุณธรรม
(www.library.coj.go.th)

นายบัญญัติ สุชีวะ

ปลัดกระทรวง ในระยะเริ่มก่อสร้าง

คำขวัญ

ผมมีความยินดีที่กระทรวงยุติธรรม ได้มีอาคารศาลจังหวัดปากพนังเพิ่มขึ้น
อีกหลังหนึ่ง นับว่าเป็นอาคารที่สง่างามสมเป็นอาคารศาลสถิตยยุติธรรมที่ประสิทธิ
ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอรรถคดี ความจริงความ
ยุติธรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับตัวอาคารสถานที่ แต่ถ้าอาคารศาลคับแคบและไม่
สะดวกสบายแล้ว ย่อมจะทำให้เกิดการล่าช้าในการให้ความยุติธรรม และทำให้ความ
สะดวกสบายของผู้ที่มาขอรับความยุติธรรมลดน้อยลงไปได้ ฉะนั้น อาคารศาลจังหวัดปาก-
พนังหลังใหม่นี้ คงจะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ และอำนวยความสะดวก
รวดเร็วในการประสิทธิประสาทความยุติธรรมให้แก่ปวงชนได้ดีกว่าเดิม สมดังนโยบาย
ของกระทรวงยุติธรรมและศาลสถิตยยุติธรรม ที่ยึดมั่นในการอำนวยความสะดวกรวดเร็ว
และความยุติธรรมให้แก่ประชาชนตลอดมา

ผมขอให้อาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังใหม่นี้ จงสถิตยสถาพรอยู่คู่กับความ
ยุติธรรมตลอดไป.

นายบัญญัติ สุนีระ

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

อธิการบดีกระทรวงยุติธรรม

ศาสตราจารย์ ประภาศน์ อวยชัย
ปลัดกระทรวงมหาดไทย
ระหว่างดำเนินการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ

คำขวัญ

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ศาลจังหวัดปทุมธานี ได้มีอากรที่ทำการใหม่ที่กว้างขวางสว่างาม เป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชน อากรที่ทำการศาลแห่งนี้ จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มาศาลและอำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการศาล เป็นผลให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยราบรื่นรวดเร็ว กระทรวงยุติธรรมตระหนักดีว่าอากรที่ทำการศาลในจังหวัดต่าง ๆ ได้ก่อร่างมาเป็นเวลานาน บัดนี้คับแคบและชำรุดทรุดโทรม จึงได้เสนอของบประมาณก่อสร้างอากรที่ทำการศาลต่าง ๆ ขึ้นใหม่เป็นลำดับมา และก็ได้รับอนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินการก่อสร้างสำเร็จไปเป็นจำนวนมากแล้ว ศักดิ์อากรที่ทำการศาลจังหวัดปทุมธานีที่ประจักษ์อยู่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการก่อสร้างที่กระทรวงยุติธรรมมุ่งประสงค์

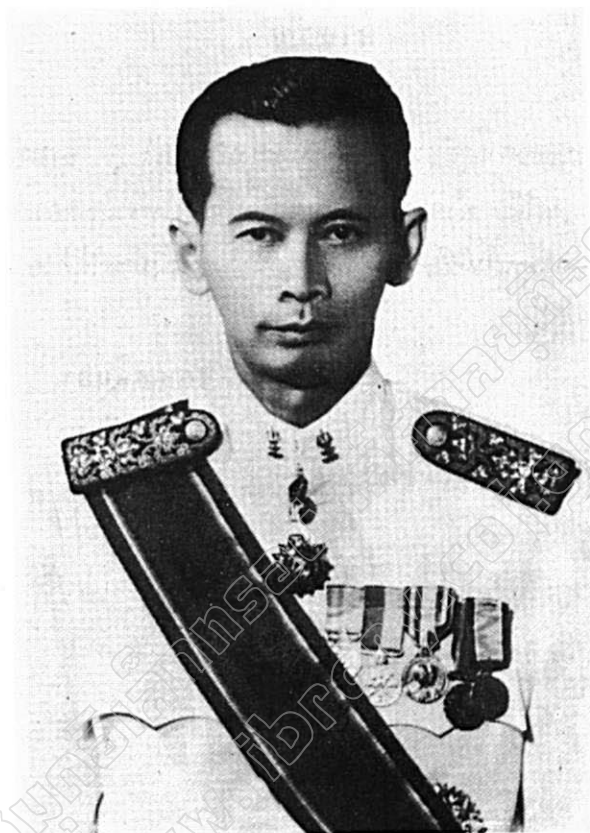
กระทรวงยุติธรรมยังมีการหน้าที่ในอันที่จะสนองนโยบายของรัฐบาล ในการจัดตั้งศาลชั่วคราวเคลื่อนที่ขึ้นตามอำเภอต่าง ๆ ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้วหลายแห่ง และจะดำเนินการต่อไป หรือจะกล่าวได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาความยุติธรรมไปสู่ประชาชน กระทรวงยุติธรรมโดยท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้พยายามสร้างสรรค์พัฒนาระบบงานศาลยุติธรรมให้เจริญก้าวหน้าด้วยการเพิ่มอัตราค่าจ้างข้าราชการตุลาการ และข้าราชการธุรการของศาลให้เพียงพอับปริมาณงานที่ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว ทั้งยังได้พยายามจัดหาที่ดินมาเป็นของศาลมากมาย และมีโครงการสร้างศาลและบ้านพัก ผู้พิพากษาจำศาล เสนอพนักงานศาลทั่วราชอาณาจักร ทั้งจะได้ดำเนินการจัดตั้งศาลเถร ศาลปกครอง ศาลภาษี ศาลแรงงาน และศาลในสาขาส่วนอื่น ๆ นับได้ว่าเป็นความเจริญก้าวหน้าของราชการศาลยุติธรรมอย่างยิ่ง ซึ่งพวกเราข้าราชการในศาลและกระทรวงยุติธรรม จะต้องค้นคว้าและพัฒนาตนเองด้วยวิริยะอุตสาหะยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนทั้งปวง ทั้งกระทรวงยุติธรรมมีนโยบายที่จะให้มีเงินเพิ่มประจำตำแหน่งข้าราชการตุลาการ และพยายามส่งเสริมและยกระดับฐานะของข้าราชการธุรการให้ก้าวหน้าและสูงขึ้น เพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติราชการและตอบแทนในการที่ข้าราชการใจปฏิบัติราชการมาด้วยดีและซื่อสัตย์สุจริต นอกเหนือไปจากการเลื่อนเงินเดือนประจำปี การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และสวัสดิการ เท่าที่ระเบียบและขอบเขตของกฎหมายจะเปิดโอกาสให้ สำหรับในการส่งเสริมให้ก้าวหน้าในทางราชการ กระทรวงยุติธรรมก็ได้พยายามที่จะปรับขึ้นและอันดับเงินเดือนข้าราชการธุรการให้สูงขึ้นอีกด้วย

โอกาสที่ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐานให้อาการที่ทำการศาลจังหวัดปทุมธานีแห่งนี้ จงมั่นคงเป็นแห่งที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนชาวอำเภอปทุมธานีสืบไป และขอให้ท่านผู้พิพากษาคัดลอกจนพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกท่าน จงประสบแต่ความสุขก้าวหน้าในหน้าที่ราชการโดยทั่วกัน.

ประกาศ ณ อวยชัย

(ศาสตราจารย์ประกาศ ณ อวยชัย)

อธิบดีปลัดกระทรวงยุติธรรม

นายยังศักดิ์ กฤษณะจินดา
อินทียุทธิพิทยากาศ ๘ ในขณะเริ่มก่อสร้าง

คำขวัญ

ความสว่างงามของศาสนพิธีกรรมแห่งใหม่ของปากพนัง อาจเพียงพอที่จะยับยั้งมิให้ผู้ที่มีอศกปรกมาศาลได้ ทั้งอาจเป็นสิ่งที่จิตใจให้ขุนศาลตระเลการแห่งศาลนี้ภาคภูมิใจและตามเฝ้าระวังตนให้อยู่เหนืออิทธิพลอันมิชอบทั้งมวลได้ด้วย.

ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา

(นายยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา)

อดีต อธิบดีผู้พิพากษภาค ๘

นายสมัย พนมวัน ณ อยุธยา
อธิบดีผู้พิพากษา ภาค ๘

คำขวัญ

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ศาลจังหวัดปากพนังมีอาคารที่ทำการใหม่
อันใหญ่โตโอโดงสวยงาม แต่อย่างไรก็ตามในฐานะที่ศาลยุติธรรมเป็นที่พึ่งสุดท้ายของ
ผู้มีทุกข์ร้อน สิ่งซึ่งจะช่วยให้แก่นที่สุกจึงอยู่ที่การประสพความยุติธรรมตามกฎหมาย
ให้แก่ประชาชน และกิจกรรมอันนี้จะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น อยู่ที่ความซื่อสัตย์สุจริต
ผลงานอันประเสริฐ และความสามารถของบุคลากรในศาลนั้นที่จะดำรงตนให้เหมือนกับ
บรรพบุรุษการ ที่ได้สร้างชื่อเสียงเกียรติคุณไว้ให้แก่สถาบันของเราแล้ว.

สมัย พนมวัน ณ ออยุธยา

อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘

นายศุภโยค พานิชวิทย์
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำขวัญ

ความรู้สึกรักนึกถึงของ

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื่องในโอกาสที่เปิดอาคารศาลาใหม่ของศาลจังหวัดปากพนัง

๑. คือใจมากเหมือนกับทุก ๆ คน เพราะช่วยเพิ่มศักดิ์ศรีให้แก่บ้านเมือง ประเทศชาติ ประชาชน และข้าราชการ ทั้งฝ่ายตุลาการและทั่วไป รวมทั้งตัวผมเองด้วย

๒. หวังว่า จะไม่มีใครช่วยกันดูแลรักษาเท่าที่ควร และจะมีได้รับการซ่อมแซมบรณะเวลาชำรุด เพราะเคียวนี้ ศาลมีลูกค้าเพิ่มขึ้นมาก จึงมีกันเม่งง่าย ที่ลายความสวยงามสง่ามากขึ้น ในขณะที่เคียวกัน พอเริ่มชำรุดเล็ก ๆ น้อย ๆ มัก จะต้องรอรอบเงินงบประมาณ กว่าจะได้เงินงบประมาณก็กินเวลาเป็นปีๆ พอได้เงินมาเที่ยงๆ ที่จะต้องใช้จ่ายในตอนแรกที่เริ่ม เสร็จหายต้องใช้จ่าย ครั้นเมื่อเงินออกมาถึงก็ปรากฏว่า ความเสียหายมากขึ้นกว่าเดิม เงินที่ได้มาไม่พอ ต้องขอไปใหม่อีก เวลาที่ถ่วงไปอีก เรื่องนี้ขอฝากไว้ด้วย ถ้าใครคิดแก้ไขไม่ได้ ก็ต้องขอแรงนักปกครองอำเภอที่เป็นเจ้าของท้องที่ช่วยดูแลรักษาด้วย

๓. หวังว่า ทำอย่างไรจนทั่วไปจึงจะ "ผู้พิพากษา" จริงๆสักที ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่รู้จักแต่ "เจ้าท่านผู้พิพากษา" กันนักกว่าท่านผู้พิพากษาและครอบครัวไม่รู้จักหัว ไม่รู้จักเจ็บ ไม่รู้จักปวด คือนึกและเข้าใจกันว่าผู้พิพากษา "ไม่ใช่คนธรรมดาๆ" จึงคิดว่าท่านจะต้องอาศัยนักปกครองได้ ช่วยชี้แจงให้ใครๆเข้าใจกันเสียทั่วว่า "ท่านผู้พิพากษานั้น เป็นคนธรรมดา" แต่ เปียบด้วยคุณธรรมและวินัยเป็นพิเศษ เป็นปฐมนิเทศลูกโลกเช่นพระภิกษุสงฆ์ ทรงกล่าวการแก้การดูแลเคารพและเกื้อกูลปรนนิบัติ เป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่ขาดไม่ได้ เพราะตำแหน่งหน้าที่บังคับให้เป็น "พระ" พวกเราทั้งหลายโดยเลหะอย่างซึ่งนักปกครอง เจ้าของท้องที่ควรที่จะได้ใส่ใจดูแลสงเคราะห์ พร้อมทั้งยกย่องเชิดชู ให้เกียรติเป็นอย่างยิ่ง เพราะท่านเป็นผู้แทน พระมหากษัตริย์ใช้อำนาจในพระปรมาภิไธย ทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทด้วยความเที่ยงธรรมเพื่อนำมาซึ่งความยุติธรรม

๔. หวังว่า เมื่อท่านผู้พิพากษาทุกคนที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนี้โดยข้ายไปแล้ว ผู้มาแทนใหม่ท่านนั้นเราจะมี ปัญญาช่วยกันทำอย่างไร ให้ท่านนั้นเกิดคุณคุณความดีเหมือนท่านที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนี้ เห็นอยู่อย่างเดียวเท่านั้น ก็ อิงทำดี จงทำดี กตัญญูต่อผู้ที่ต่อท่านที่อยู่ในปัจจุบันนี้ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และตอนที่ท่านจะย้ายจากเราไป เราทั้งสองช่วย กันทำดีต่อท่านให้ดีที่สุดอีก นั้นแหละจึงจะหอมทางให้คนใหม่ได้เหมือนคนเก่า ที่ว่าอย่างนี้ว่ากันตามหลักธรรม ก็คือว่า ทำดีก็ต้องได้ดีเป็นผลตอบแทนสนอง ที่ว่าควรกตัญญูต่อผู้ที่ที่เพราะท่านอุทิศตำแหน่งไม่กินสินบดขยี้จนเพื่อประจานความเที่ยงธรรม ให้แก่เรา

๕. ขอให้สรรเสริญกตัญญูในสากลพิภพได้ดั่งบรรดาพรให้อาการหลังใหม่นี้ จงขึ้นขมบนดวงดาว ปราสาจากกับ หนีติใด ๆ มาทำลาย จักได้เป็นสมบัติคู่บ้านคู่เมืองสืบไปชั่วลชั่วหลาน เชิดชูศักดิ์ศรีความยุติธรรม ความสะอาดและสวามิภักดิ์ให้แก่ทุกคนที่มาพึ่งพิงอาศัยไปตลอดกาลนานด้วย และขอให้ทุกคนที่มาพึ่งพิงอาศัยของประสบซึ่งความเที่ยงธรรมและสมหวัง ทั่วกันทุกคน.

ด้วยความปรารถนาอย่างจริงใจจากผม

สุภโชค พานิชวิทย์

นายชยากร ถายะพิงค์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากหม้าง
ในระยะเริ่มก่อสร้าง

คำขวัญ

พึงประพฤติตนเช่นต้นไม้ใหญ่ กิ่ง ใบ แฉ่นหนา สดออกสวย กลิ่นหอม
ผลกินได้ เป็นยาได้ สัตว์ทั้งหลายจะได้อาศัยร่มเงา ใต้กลิ่นหอมสดชื่น ใต้บริโภคน
ก้วยความสุขถ้วนหน้า อย่าเป็นเช่นไม้ใหญ่ กิ่ง ใบ ไกร่น ยืนต้นได้อยู่โดดเดียว
เดียวตายเลย

นายปยกร ดาชะพิงค์

อธิการผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนังในระยะเริ่มก่อสร้าง

คำอวยพร

ประพันธ์โดย นายตริก พุดทะสน์

ประธานสภาเทศบาลเมืองปากพอง

วาระฤกษ์ เบิกสถาน ศาลจังหวัด
ศิโรราบ กราบบาท พระศาสนา

วาระนี้ มิ่งงาน การฉลอง
ประชาชน ล้นหลาม หนึ่งละคร

มีแขกเหรื่อ เหลือหลาย ทั้งชายหญิง
สนับสนุน จุนเจิม เพิ่มพิไล

ปากพอง ครั้นนี้ เป็นศรีศักดิ์
ยุติธรรม นำผล ดลบันดาล

าพณา ท่านบุญเท่ง ทองสวัสดิ์
รัฐมนตรี ยุติธรรม ตำแหน่งใน

เป็นประธาน งานเลิศเกิดเกียรติก้อง ปวงพี่น้อง ได้ประจักษ์ ในศักดิ์ศรี
กรุณา มาในงาน การพิธี

ขออำนาจ ราชฤทธิ์ ศักดิ์สิทธิ์สิ้น
บันดาลผล ดลสวัสดิ์ วัฒนา

ประสานหัตถ์ น้อมประนม ก้มเกล้า
ทั้งท้าว เวียงสุวรรณ บันดาลพร

โรงร้านรอง เรืองสว่าง สว่างสลอน
รายร่าเริง เรืองสนุก ปลื้มปลุกใจ

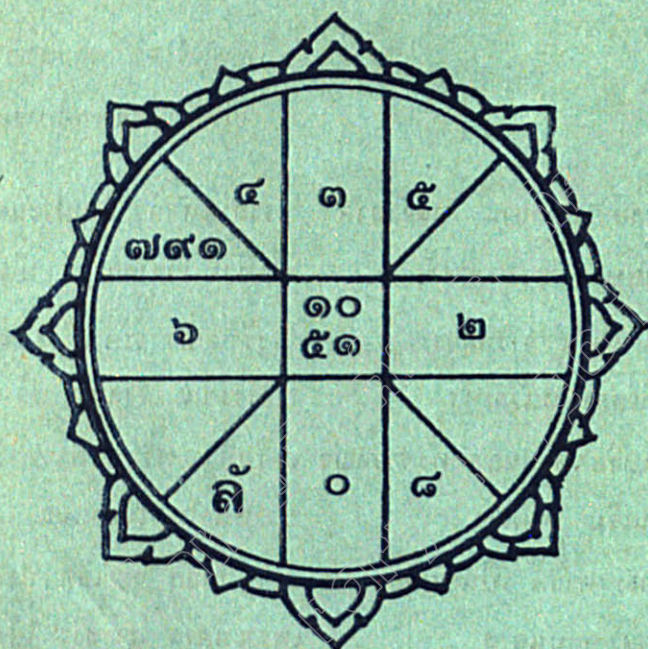
เพริศพรายพริ้ง แพรพรรณ ทนสมัย
ประหนึ่งใจ เมืองแมน แดนพิมาน
มีแหล่งหลัก ลอยเลิศ ประเสริฐสถาน
เพราะมีศาล สวยสง่า ได้ฟ้าไทย

รองนายก ของรัฐ จัดว่าใหญ่
ประเทศไทย เกิดเด่น เป็นคนดี

พระคุณมี ยิ่งล้น พันพรรณา
ท้าวฟ้าดิน แดนสถิต ทุกทิศา

ท่านที่มา มีสุขสันต์ ทั่วกันเทอญ.

ดวงศิลาฤกษ์ศาลจังหวัดปากพนัง

ศุภวาระดิถี ณ ๕ ๖ ๘ ค่ำ ปีมะ จุลศักราช ๑๓๓๗

สตีกาล ตรงกับวันพฤหัสบดี ที่ ๒๖ เดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๘

ปฐมฤกษ์ เวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา

สุดท้าย เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา

เกาะ จตุตม นวังก์ ๔ ทุตติย ตริยางค์ ๗

เสวย หัสต์ นักขัดถูกษ์ ประกอบด้วย ภูมิปาโล แห่งถูกษ์

ลัคนาสถิตยราศรี กัณย์ ๑๗

(หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ)

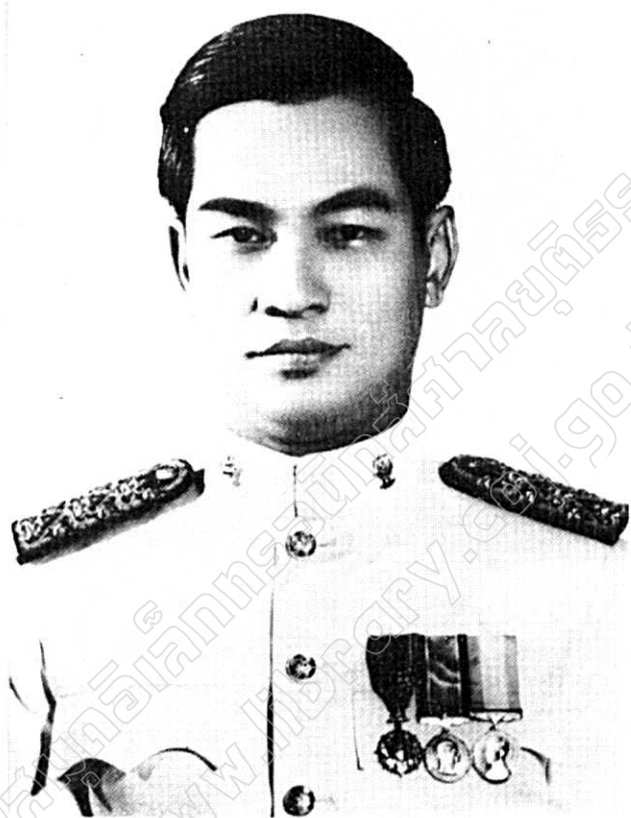
นายนำชัย สุนทรพินิจกิจ
ผู้พิทักษ์หาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนัง

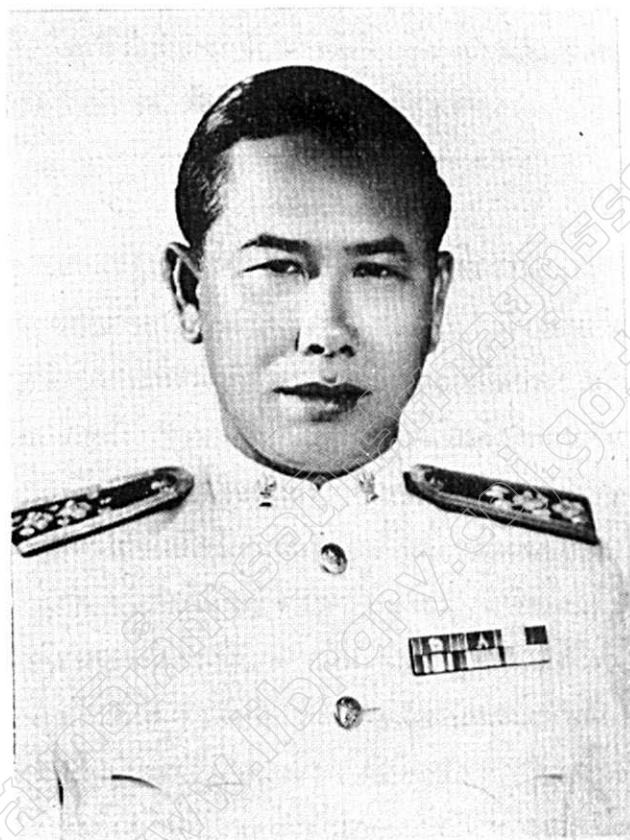
นายชูชาติ ศรีแสง
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดปทุมธานี

นายอร่าม หุตางกูร
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดปากพนัง

นายสมศักดิ์ เทวรัชกุล
ผู้ศึกษาสาขางานวัดปากทนต์

นายวิรัตน์ โคตรพัฒน์
จ่าสารโท สภจังหวัดปากพนัง

คำกล่าวรายงาน

โดย

นายสมัย พนมวัน ณ อยุธยา อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘
ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง
ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๘

กราบเรียน ขวพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้าพเจ้าและข้าราชการศาลจังหวัดปากพนัง รู้สึกเป็นเกียรติและปิติยินดีที่
ขวพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์
อาคารศาลจังหวัดปากพนัง ท่ามกลางบรรดาท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายที่มาร่วมงานในวันนี้
อาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังเก่า สร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๐ ในที่ดิน
ราชพัสดุ เป็นอาคารไม้ชั้นเดียวใต้ถุนเตี้ย หลังคามุงกระเบื้อง นับจนบัดนี้
เป็นเวลา ๔๗ ปีเศษ เดิมมีห้องพิจารณาห้องเดียว ได้ดัดแปลงปีกทั้งสองข้างของ
ตัวอาคารเป็นห้องพิจารณาเพิ่มขึ้นอีก ๓ ห้อง มีห้องผู้พิพากษา ๑ ห้อง ห้องเก็บ
พัสดุ ๑ ห้อง ห้องเก็บสำนวน ๑ ห้อง และห้องเสมียนพนักงานศาล ขนาด
เล็ก ๑ ห้อง ภายในคับแคบ แสงสว่างไม่เพียงพอ ไม่สะดวกแก่การพิจารณา
พิพากษาวรรคกิติที่เพิ่มขึ้นเป็นอันมาก ประกอบกับตัวอาคารศาลก็มีสภาพเก่า และ
ชำรุดทรุดโทรมเกินกว่าที่จะซ่อมแซม ปรับปรุงให้ใช้ได้ กระทรวงยุติธรรมจึงได้
ดำเนินการของงบประมาณสร้างศาลขึ้นใหม่ และได้รับความกรุณาจากรัฐบาล ได้
อนุมัติเงินงบประมาณให้ตามขอจึงได้ลงมือดำเนินการก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดปากพนัง
หลังใหม่ตามที่ปรากฏอยู่ ณ บัดนี้ ข้าพเจ้าและบรรดาข้าราชการศาลจังหวัดปากพนัง
รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของกระทรวงยุติธรรมและรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง

อาคารศาลจังหวัดปากพนังที่สร้างใหม่ เป็นตึก ๒ ชั้น ขนาด ๖ บัลลังก์
กว้าง ๘.๗๐ เมตร ยาว ๗๒.๒๐ เมตร หลังคาทรงไทย ด้านหน้าหันสู่ถนน
ชายน้ำ ในที่ดินราชพัสดุเดิมกับที่สร้างอาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังเก่า ห้างหุ้น
ส่วนพาณิชย์การไม่เป็นผู้ประมูลรับเหมาก่อสร้าง ในราคา ๔,๗๗๐,๐๐๐ บาท กำหนด

ทำการก่อสร้างแล้วเสร็จภายในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๓๘ ในการก่อสร้างนี้จะต้อง
ใช้อาคารศาลหลังเก่าออก จึงจำเป็นต้องหาอาคาร เพื่อใช้เป็นที่ทำการศาลชั่วคราว
ในการนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากนายบุญล ๘ นคร ผู้รักษาราชการครูใหญ่
และคณะครูโรงเรียนสตรีปากพนัง โดยได้เอื้อเฟื้อให้ใช้อาคารของโรงเรียนสตรีปาก-
พนัง เป็นที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังชั่วคราว และกระทรวงยุติธรรมได้รับการ
ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากกรมโยธาธิการออกแบบแปลนและรายการก่อสร้าง ตลอดจน
ส่งนายช่างมาควบคุมการก่อสร้างให้

บัดนี้ได้เวลาอันเป็นอุดมมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพเจ้าขอกราบเรียนเชิญ ข้าราชการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้โปรดประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารศาลจังหวัด
ปากพนังหลังใหม่ เพื่อเป็นศิริมงคลแก่อาคารศาลสถิตยุติธรรม ในอันที่จะประสิทธิ์
ประสาทความยุติธรรมแก่มวลประชาชนผู้มีอรรถคดีสืบไป.

คำกล่าวตอบ

โดย

ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง
ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๘

ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาภาค ๘ และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ข้าพเจ้ามีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติ ที่ได้มาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารศาลจังหวัดปากพนังที่กำลังก่อสร้างใหม่ในวันนี้

กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักเป็นอย่างดีว่า อาคารที่ทำการศาลและบ้านพักผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักร ส่วนมากชำรุดทรุดโทรม และคับแคบไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย สมควรจะได้ก่อสร้างขึ้นใหม่ เพื่อให้ศาลมีที่ทำการอันกว้างขวางสง่างาม และมีศักดิ์ศรีสมกับเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ปวงชน และให้ผู้พิพากษามีบ้านพักที่เหมาะสมคู่ควรแก่ตำแหน่งหน้าที่ จึงได้วางโครงการก่อสร้างและบูรณะอาคารที่ทำการศาลและบ้านพักผู้พิพากษาขึ้น และได้ดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปตามโครงการที่กำหนดไว้ตามกำลังเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ สำหรับในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๗ นี้ นอกจากได้รับงบประมาณสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังแล้ว กระทรวงยุติธรรมยังได้รับงบประมาณ ก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดเพชรบูรณ์และศาลจังหวัดระยองด้วย

สำหรับอาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังเก่า เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว สร้างมา ๔๗ ปีเศษ มีขนาดเล็กและคับแคบ ทั้งเก่าและชำรุดทรุดโทรม ไม่สะดวกแก่ผู้ที่จะปฏิบัติราชการและประชาชนที่มาติดต่อ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะได้สร้างอาคารศาลขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับที่จะใช้เป็น ที่ทำการศาลสถิตยุติธรรม ซึ่งเมื่อสร้างเสร็จแล้ว จะเป็นสถานที่ราชการอันสง่างามหลังหนึ่งในอำเภอนี้ ขอให้ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาภาค ๘ และคณะกรรมการตรวจการก่อสร้าง โปรดช่วยกันเอาใจใส่ควบคุมดูแลให้การก่อสร้างสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สมตามความมุ่งหมายของทางราชการ

ต่อไป

ข้าพเจ้าขอขอบคุณกรมโยธาธิการและทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง และมาในพิธีวางศิลาฤกษ์ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

บัดนี้ได้เวลาอันเป็นศุภฤกษ์มงคลกาลแล้ว ข้าพเจ้าจะได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังที่สร้างใหม่นี้ ขออาราธนาคุณพระศรีวิรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ได้โปรดกลั่นบันดาลให้ก่อสร้างที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังหลังนี้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยสมปรารถนา เพื่อจะได้ใช้เป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ปวงชนสืบไป.

คำกล่าวรายงาน

โดย

นายสมัย พนมวัน ณ ออยุธยา อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘

ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง

ณ วันศุกร์ ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔

กราบเรียน วาพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ในวาระที่ ๓๗๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้กรุณาเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังหลังใหม่ในวันนี้ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยข้าราชการศาลจังหวัดปากพนัง รู้สึกเป็นเกียรติและปลื้มใจเป็นอย่างยิ่ง

อาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังเดิมสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ใต้ถุนเตี้ย หลังคามุงกระเบื้อง นับจนบัดนี้เป็นเวลา ๔๘ ปีเศษ เดิมมีห้องพิจารณาห้องเดียว ได้ดัดแปลงทั้งสองข้างของตัวอาคารเป็นห้องพิจารณา เพิ่มขึ้นอีก ๓ ห้อง มีห้องเก็บเอกสาร ๑ ห้อง ห้องเก็บพิศ ๑ ห้อง ห้องเก็บสำนวน ๑ ห้อง และห้องเสมียนพนักงาน จำศาล ขนาดเล็ก ๑ ห้อง ภายในลับแคบแสงสว่างไม่พอ ห้องเสมียนพนักงานคับคั่งโต๊ะทำงานเบียดเสียด ไม่เป็นระเบียบ ไม่สะดวกแก่การพิจารณาพิพากษาคดีที่เพิ่มขึ้นเป็นอันมาก ประกอบกับตัวอาคารก็สภาพเก่าและชำรุดทรุดโทรม เกินกว่าที่จะซ่อมแซมปรับปรุงให้ได้ดี กระทรวงยุติธรรมจึงได้ดำเนินการของบประมาณสร้างอาคารที่ทำการศาลขึ้นใหม่ ตามที่ได้เห็นอยู่ ณ บัดนี้

อาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังใหม่ เป็นตึก ๒ ชั้น ขนาด ๖ บัลลังก์ กว้าง ๘.๘๐ เมตร ยาว ๑๒.๒๐ เมตร หลังคาทรงไทย มีเครื่องปรับอากาศ สีแดง ถนน รว ใ้ไฟฟ้า ประปา ท่างั้นส่วนพาณิชการไม่เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างได้ในราคา ๔,๘๙๐,๐๐๐ บาท การก่อสร้างได้เสร็จตามสัญญา

อนึ่ง ข้าพเจ้าเห็นสมควรกราบเรียน ณ โอกาสนี้ด้วยว่า การก่อสร้างนี้ กระทรวงยุติธรรมได้รับความร่วมมือจากกรมโยธาธิการในการออกแบบอาคาร และส่งนายช่างมาควบคุมการก่อสร้าง ส่วนที่ดินที่ตั้งอาคารที่ทำการศาล เป็นที่ดินราชพัสดุเดิมกับที่สร้างอาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังเก่า สำหรับการจัดพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลหลังใหม่ในวันนี้ ก็ได้รับความร่วมมือจากผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช นายอำเภอปากพนัง นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองปากพนัง ข้าราชการ ทนายความ ตลอดจนพ่อค้าประชาชน ในจังหวัดนี้เป็นอย่างดี

บัดนี้ได้เวลาอันเป็นอุดมมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพเจ้าขอกราบเรียนเชิญ วาพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้โปรดประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง เพื่อเป็นสิริมงคลแก่อาคารสถานที่ อันจะใช้เป็นที่พิจารณาพิพากษารอคดี เพื่อประโยชน์สุขและความร่มเย็นของประชาชนสืบต่อไป.

คำกล่าวตอบ

โดย

าพณา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง
ณ วันศุกร์ ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔

ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาถ ๘ และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังในวันนี้

กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักอยู่เป็นอย่างดีว่า ศาลยุติธรรมเป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชน สมควรที่จะมีอาคารที่ทำการอันกว้างขวางและสง่างาม เพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติงานและเป็นที่เคารพเลื่อมใสแก่บุคคลทั่วไปจึงได้วางโครงการการก่อสร้างอาคารศาลต่างๆ ขึ้นตามกำลังงบประมาณที่ได้รับอนุมัติมา อาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังเก่าเป็นอาคารที่ก่อสร้างมาแล้ว ๔๘ ปี มีขนาดเล็กและคับแคบไม่สะดวกในการปฏิบัติราชการ กระทรวงยุติธรรมจึงได้ของบประมาณก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดปากพนัง ซึ่งได้รับความกรุณาจากรัฐบาล อนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินการก่อสร้างที่ทำการศาลแห่งใหม่ได้ในงบประมาณ ๒๕๑๑

ข้าพเจ้ามีความยินดีและภูมิใจที่ได้มาเห็นว่า การก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังได้สำเร็จเรียบร้อย เป็นอาคารทันสมัยขนาด ๖ บัลลังก์ ตั้งอยู่บนขนานน้ำ นับได้ว่า เป็นอาคารที่เด่น และสง่างาม คงปรากฏต่อสายตาของทุกท่านแล้ว

ในนามกระทรวงยุติธรรม ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านอธิบดีผู้พิพากษามาถ ๘ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านนายอำเภอปากพนัง ท่านนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองปากพนัง กรมโยธาธิการ นายช่างผู้ควบคุมการก่อสร้าง และคณะกรรมการตรวจการก่อสร้าง ตลอดจนทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือเอื้อเฟื้อช่วยเหลือด้วยประการต่างๆ ไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณท่านผู้เกียรติทั้งหลายที่ได้ให้เกียรติมาร่วมงานของศาลครั้งนี้ด้วย

ข้าพเจ้าขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายรวมทั้งพระพุทธสัพพัญญูคุ้มครองรักษา อันเป็นที่สักการะของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งหมด ได้โปรดคุ้มครองให้อาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนังหลังนี้ สถิตสถาพรยั่งยืนนาน เพื่อจักได้เป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนสืบไป

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นสมควรสมควรแล้ว ข้าพเจ้าขอประกอบพิธีเปิดอาคารหลังใหม่เพื่อใช้เป็นทำการศาลจังหวัดปากพนังต่อไป.

การศาลที่เป็นปัจจัยในการรักษา ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย

ธรรมศาสตรบัณฑิต นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เนติบัณฑิตอังกฤษ

อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

เรื่องเกี่ยวกับศาลนั้น ไม่ว่าจะจำกัดหรือแยกส่วนอย่างไร ก็คงหนีไม่พ้นเรื่องกฎหมายและคดีความ ซึ่งในสายตาของคนทั่วไปเห็นกันว่าเป็นเรื่องที่มีปัญหายุ่งยาก เกิดมีคดีความเมื่อไรต้องเสียทั้งเวลาและเงินทองไม่มีใครอยากจะทำยุ่งเกี่ยวกับมัน ผู้อ้างภาษีเงินว่า เป็นความกินข้าวมามากกว่า แต่แม้กระนั้นก็ปรากฏว่าจำนวนคดีความในศาลยุติธรรม กลับมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ไม่ปรากฏว่ามีใครเลือกปฏิบัติตามภาษีเงินแต่ประการใด

กล่าวกันว่ามนุษย์เหล่านั้นมีสัญชาตญาณแห่งการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ประสงค์จะให้เกิดความสงบเรียบร้อยในหมู่คณะ ที่อยู่ร่วมกัน เพราะถ้าปราศจากความสงบเรียบร้อยเสียแล้ว ก็ย่อมจะอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่าต่อไปไม่ได้ แต่เราต้องยอมรับความจริงกันว่าในสังคมมนุษย์นั้นย่อมจะมีทั้งคนดีและคนร้าย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้าดำเนินการปราบปรามและป้องกันการกระทำผิดคดีมิชอบ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในประเทศชาติ

มีปัญหาว่า ศาลเป็นปัจจัยหรือมีส่วนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศอย่างไร หากพิจารณาโดยต้องแท้ย่อมจะเห็นได้ว่าการที่ประเทศชาติบ้านเมือง จะดำรงอยู่ได้ด้วยความสงบเรียบร้อย ก็โดยการทำให้ประชาชนพลเมืองมีความพอใจในการปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือต้องมีหลักประกันความยุติธรรมแก่ประชาชน เมื่อใดที่

ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่อาจแสวงหาความยุติธรรมได้จากรัฐ ก็อาจจะเกิดการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อฝ่ายปกครองบ้านเมือง ซึ่งย่อมจะเป็นภัยแก่ประเทศชาติอย่างร้ายแรงยิ่ง ทั้งนี้เพราะความยุติธรรมนั้นย่อมเป็นที่พึงปรารถนาแก่ชนทุกชาติไม่ว่าในยุคใดสมัยใด หากชาติประเทศใดประชาชนพลเมืองไม่ได้รับความยุติธรรม ความสงบสุขและมั่นคงในชาติประเทศนั้นย่อมยากจะมีขึ้นได้ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าความยุติธรรมยังเกิดความสุขและมั่นคงในชาติ ดังนั้นศาลซึ่งเป็นผู้อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน จึงมีส่วนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ

พิจารณาในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นภัยต่อความสงบสุขของสังคมและประเทศ การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญานั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อเป็นการป้องกันสังคม ซึ่งอาจเป็นการป้องกันทั่วไปอันได้แก่การปราบปรามไม่ให้ผู้กระทำความผิดนั้นคิดทำผิดขึ้นอีก และมีให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่าง หรืออาจเป็นการป้องกันเฉพาะ อันได้แก่การป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดนั้นมีโอกาสได้กระทำความผิดอีก หรือตัดต้นเสียให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อบรรลurposeดังกล่าวแล้ว ก็คือศาลยุติธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าศาลเป็นผู้ป้องกันสังคมและประเทศให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย

หากพิจารณาโดยทั่วไป ก็เห็นได้ว่าข้าราชการทุกคนต่างก็มีส่วนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการฝ่ายปกครองและตำรวจ ซึ่งหน้าที่การงานต้องติดต่อกลัชิดกับประชาชน จึงอยู่ข้าราชการต้องทำตัวให้เข้าถึงประชาชน แต่ข้าราชการบางท่านก็ทำตัวเลยเถิดเข้าไปกลัชิดจนถึงกำบังเก็บเงินของประชาชน หรือบุกรกรายาของประชาชน ซึ่งก่อให้เกิดความเคียดแค้นชิงชังแก่ผู้ต้องเสียหายและประชาชนทั่วไป การกระทำของข้าราชการที่เลว จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง ดังที่มีผู้กล่าวว่า ข้าราชการเลวคนหนึ่งเป็นอันตรายยิ่งกว่าโจรผู้ร้ายร้อยคน เพราะฉะนั้นข้าราชการที่ดีย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศด้วย

คำแถลงนโยบาย

ในการอำนวยความสงบสุขภายในบ้านเมืองนั้น ปรากฏตามคำแถลงนโยบายของรัฐบาล ซึ่งแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันพุธที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๑๘ ตอน

หนึ่งว่า “รัฐบาลนี้เชื่อมั่นว่าบ้านเมืองที่สงบสุขจะต้องมีระเบียบวินัยและมีกฎหมายที่ใช้บังคับได้อย่างศักดิ์สิทธิ์และยุติธรรมเสมอหน้ากันทุกคน ดังนั้นรัฐบาลนี้จะดำเนินการทุกวิถีทางเพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา เพื่อให้สุจริตชนทั้งหลายได้รับความปลอดภัยและอบอุ่นใจทั้งในการทำมาหากิน และการดำรงชีวิตของตน จะใช้มาตรการการเด็ดขาดในการปราบปรามโจรผู้ร้ายและผู้ประพฤติตนเป็นภัยต่อสังคม โดยจะธำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง ในการอำนวยความสะดวกสบายภายในดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ....”

ตามคำแถลงนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว มีสาระสำคัญอยู่ว่าในการอำนวยความสะดวกสบายหรือรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศนั้น จำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายที่ใช้บังคับได้อย่างศักดิ์สิทธิ์และยุติธรรมเสมอหน้ากันทุกคนประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งต้องมีกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายที่ดีนั้น การที่มีกฎหมายดี แต่กระบวนการยุติธรรมไร้ประสิทธิภาพ หรือมีกระบวนการยุติธรรมดีแต่กฎหมายไร้ความยุติธรรม ย่อมไม่อาจจะบรรลุผลในการอำนวยความสะดวกสบายภายในประเทศชาติบ้านเมืองได้ตามนโยบายของรัฐบาล

กระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมนั้นประกอบด้วยตำรวจ พนักงานสอบสวน อัยการ ราชทัณฑ์ ทนายความ และศาลยุติธรรม ศาลยุติธรรมนั้นเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยมีหน้าที่พิพากษาพิพาทอาชญากรรมคดีทั้งปวงในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แบ่งแยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น ๓ อำนาจ คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ และอำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวไทยทั้งประเทศ อาจมีผู้สงสัยว่าฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ต่างก็มาจากปวงชนโดยการเลือกตั้ง แต่เหตุใดผู้พิพากษาศาลการซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลยุติธรรม ผู้ใช้อำนาจตุลาการ จึงใช้วิธีการแต่งตั้ง มิใช่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง ข้อนี้อาจอธิบายได้ว่า การพิพากษาพิพาทอาชญากรรมคดีนั้นเป็นงานเทคนิคที่ละเอียดอ่อน ผู้ที่จะทำหน้าที่ได้โดยถูกต้องและยุติธรรมจะต้องประกอบด้วยความรู้ทางวิชาการ และมีประสบการณ์จากการฝึกฝนอบรมโดยเฉพาะ ทั้งจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ศรัทธาเชื่อถือไว้วางใจของประชาชน สมกับที่ได้รับการยกย่องว่าศาลเป็นที่พึ่งแห่งสุดท้ายของประชาชน หากจะให้ผู้พิพากษามาจากการเลือกตั้งก็อาจจะได้คนที่ไม่

เหมาะสม หรือมีการเล่นพรรคเล่นพวกขาดความเป็นกลางในการรักษาความยุติธรรม ในที่สุดประชาชนนั้นเองที่จะได้รับความเดือดร้อน เพราะไม่ได้รับความยุติธรรม อย่างแท้จริง แม้ในประเทศต่างๆซึ่งมีการปกครองตามแบบประชาธิปไตย ส่วนมากผู้พิพากษาก็มาจากการแต่งตั้ง แต่อย่างไรก็ตาม การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นที่มาแห่งอำนาจอธิปไตย โดยความยินยอมเห็นชอบของประชาชน ได้บัญญัติถึงการแต่งตั้งผู้พิพากษาไว้ ก็ย่อมถือได้ว่าอำนาจตุลาการนั้น มาจากปวงชนชาวไทยทั่วประเทศเช่นเดียวกัน

มีปัญหาต่อไปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร จึงจะทำให้ศาลสามารถดำรงอยู่ในฐานะที่อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ศาลจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. ศาลต้องมีอำนาจอิสระ
๒. ต้องมีผู้พิพากษาที่ดี
๓. ต้องมีวัตถุและวิธีพิจารณาที่ดี

อำนาจอิสระของศาล

ประการแรกที่ว่าศาลต้องมีอำนาจอิสระนั้น เป็นหลักสำคัญในระบอบประชาธิปไตย เพราะการที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีได้โดยบริสุทธิ์ยุติธรรม ศาลจะต้องทำหน้าที่เป็นคนกลางอย่างเคร่งครัด หากถูกรบกวนหรือแทรกแซงจากอำนาจอื่นโดยอมไม่อาจวางตัวเป็นกลางและรักษาความเที่ยงธรรมได้ บรรดาอรรถคดีที่มาสู่ศาล มิใช่มีเฉพาะข้อพิพาทระหว่างเอกชนต่อเอกชน อาจเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐบาลก็ได้ ในกรณีหลังนี้ย่อมเห็นได้ชัดแจ้งว่าถ้าหากศาลอยู่ในอาณัติของรัฐบาล ประชาชนก็ย่อมจะไม่สามารถได้รับความยุติธรรม ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องจัดให้ผู้พิพากษาเป็นอิสระ เพื่อให้เป็นคนกลางระหว่างรัฐบาลกับเอกชน ใครผิดถูกก็พิพากษาชี้ขาดไปตามตัวบทกฎหมาย ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมแล้วยังเป็นการป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบอีกด้วย ในอดีตที่ผ่านมา ศาลได้พิจารณาพิพากษาคดีอิทธิพลมาแล้วเป็นจำนวนมากมาย แม้คดีกินป่าซึ่งจำเลยเป็นถึงรัฐมนตรีและจำเลยบางคนเป็นญาติเกี่ยวดองของผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุค ศาลก็พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไปตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความ โดยไม่หวั่นเกรงต่ออำนาจหรืออิทธิพลใดๆ แสดงให้เห็นประจักษ์ในอำนาจอิสระของศาลและความมั่นคงเด็ดเดี่ยวในหน้าที่ของผู้พิพากษา ซึ่งอบรมถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากบรรพตูลการ

ที่กล่าวว่า ศาลหรือผู้พิพากษาคงมีอำนาจอิสระนั้น จะต้องให้มีอิสระอย่างจริงจัง มิใช่เพียงแต่เขียนไว้เป็นทิวหนังสือ การแทรกแซงอำนาจตุลาการ หากจำเป็นต้องกระทำโดยตรงไม่ การกระทำใดๆที่จะกระทบถึงตัวผู้พิพากษาคงจนตำแหน่งหน้าที่การงาน ย่อมถือได้ว่าเกี่ยวพันกับอำนาจอิสระของผู้พิพากษาทั้งสิ้น เช่น การแต่งตั้งโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การปูนบำเหน็จความดีความชอบ การลงโทษหรือถอดถอนจากตำแหน่ง เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่อาจมีผลทำให้ผู้พิพากษามีอารมณ์อ่อนไหวไม่อาจใช้อำนาจอิสระได้เต็มที่ เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงได้บัญญัติคุ้มครองไว้ว่า การแต่งตั้งผู้พิพากษาและการให้พ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือนและการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการ ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์และปลัดกระทรวงยุติธรรม กับผู้พิพากษาอาวุโสสูงและอดีตผู้พิพากษาผู้รับบำเหน็จบำนาญ ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากผู้พิพากษาทั่วประเทศอีกประเภทละ ๔ คน รวมเป็น ๑๒ คน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารและเจ้ากระทรวง หาได้ร่วมเป็นกรรมการตุลาการด้วยไม่ คณะกรรมการตุลาการนี้มิได้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษารรตคดีแต่อย่างใด หากแต่เป็นองค์กรพิเศษ ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อการปกครองและให้ความคุ้มครองแก่ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาโดยเฉพาะ มิให้ถูกรบกวนหรือแทรกแซงจากฝ่ายอื่น

นอกจากคุ้มครองตัวผู้พิพากษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยังมีบทคุ้มครองอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ด้วยว่าเป็นอำนาจของศาล และการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมศาลา อยู่ตามกฎหมายสำหรับการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้ การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เช่นนี้ ก็เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ประชาชน ที่จะพึงได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความเที่ยงธรรมจากศาลซึ่งมีอำนาจอิสระ มิให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดแบ่งหรือแย่งเอาคดีไปพิจารณาพิพากษาเสียเอง ซึ่งไม่มีหลักประกันความยุติธรรมแก่ประชาชน และเป็นการบั่นทอนอำนาจอิสระของศาลด้วย

เมื่อเร็ว ๆ นี้มีบุคคลกลุ่มหนึ่งอ้างตัวเป็นชาวนา ได้ชุมนุมกันเสนอข้อเรียกร้อง
ต่อรัฐบาล ขอให้ตั้งคณะกรรมการประกอด้วยชาวนาผู้ได้รับความเดือดร้อนขึ้นพิจารณา
สอบสวนลงโทษนายทุนเงินกู้โดยเฉพาะ อันที่จริงรัฐบาลนี้ก็ตระหนักถึงความ
เดือดร้อนของชาวนา และได้รับเร่งดำเนินการที่จะจัดตั้งศาลเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือให้
ความเป็นธรรมแก่ชาวนาตามวิถีทางแห่งกฎหมายอยู่แล้ว แต่บุคคลกลุ่มนั้นก็ยังไม่พอ
ใจยังยื่นกรณแก่จะให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาสอบสวนลงโทษนายทุน โดยไม่
คำนึงว่าจะเป็นการก้าวก่ายอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอย่างไรหรือไม่ ในที่
สุดข้อเรียกร้องนั้นก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะรัฐบาลไม่สามารถจะรับไปดำเนินการให้ได้

ผู้พิพากษา

องค์ประกอบของศาลประการที่สอง ที่ว่าต้องมีผู้พิพากษาที่ดีนั้น ย่อมเป็น
หลักใหญ่ของการทำงานทั่วไป เพราะผู้พิพากษาทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาพิพากษา
คดี ศาลจะได้คดีก็ต้องอาศัยผู้พิพากษาที่ดี ผู้พิพากษาที่ดีจะต้องเป็นผู้เปรียบพร้อม
ด้วยความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมสูง เพราะเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจวินิจฉัย
ชี้ขาดคดีเกี่ยวกับชีวิตอิสระภาพและทรัพย์สินของประชาชนพลเมือง ในเรื่องนี้พระ-
ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมีสิทธิสมัครสอบ
คัดเลือกเพื่อบรรจุเข้าเป็นข้าราชการตุลาการ ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาไว้สูงกว่า
คุณสมบัติของข้าราชการทั่วไป กล่าวคือ นอกจากจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีแล้ว
ยังจะต้องเป็นธรรมศาสตร์บัณฑิตหรือนิติศาสตร์บัณฑิต และสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิต
อีกด้วย ทั้งคณะกรรมการตุลาการยังวางระเบียบให้มีการตรวจสอบคุณสมบัติ และ
ความประพฤติของผู้สมัครสอบอย่างเข้มงวดกวดขัน ก่อนที่จะยอมรับสมัครให้มีสิทธิ
เข้าสอบคัดเลือก ผู้สมัครสอบคนใดแม้จะมีความรู้ความสามารถสูง แต่มีความ
ประพฤติเสียหายหรือมีมลทินมัวหมองมาในอดีต จะไม่มีโอกาสได้เข้ารับราชการเป็น
ผู้พิพากษาเลย นอกจากนี้ในการสอบคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา
ดังกล่าว คณะกรรมการตุลาการยังแต่งตั้งผู้พิพากษาชั้นผู้ใหญ่เป็นกรรมการสอบคัด-
เลือก และกำหนดวิธีการสอบคัดเลือกไว้อย่างรัดกุม ซึ่งไม่เคยปรากฏว่ามีการทุจริต
หรือช่วยพรรคช่วยพวกแต่อย่างใดเลย หลังจากสอบคัดเลือกได้รับการบรรจุเป็นผู้ช่วย

ผู้พิพากษาแล้ว ก็จะต้องเข้ารับการอบรมทั้งในด้านการพิจารณาพิพากษาคดีและวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศีลธรรมจรรยาเพื่อเป็นผู้พิพากษาที่ดี มีกำหนดเวลาอบรมไม่น้อยกว่า ๑ ปี เมื่อผลแห่งการอบรมเป็นที่พอใจของกระทรวงยุติธรรม และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาต่อไป และก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อองค์พระมหากษัตริย์ อีกด้วย ดังได้กล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า ศาลยุติธรรมในปัจจุบันมีผู้พิพากษาคดีเข้าทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีอยู่แล้ว แต่สิ่งที่น่าห่วงใยก็คือว่า รัฐจะมีวิธีการดูแลผู้พิพากษาคดีให้ทรงรักษารูปร่างต่อไปได้อย่างไร เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าผู้พิพากษานั้นยังงานราชการเป็นอาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษา จะต้องเสียสละทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้แก่ราชการ จะใช้เวลานอกราชการประกอบอาชีพหรือการงานอื่นใดอีกไม่ได้เมื่อพิจารณาภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้พิพากษาเปรียบเทียบกับค่าตอบแทน จะเห็นได้ว่าเงินเดือนที่ได้รับนั้นยังไม่เพียงพอที่ผู้พิพากษาจะดำรงชีพอยู่ได้อย่างสมเกียรติ เมื่อใดที่ผู้พิพากษาคิดความอกทนและไม่สามารถรักษารูปร่างต่อไปได้เมื่อนั้นหลักประกัน ความยุติธรรมย่อมคลอนแคลนและมีผลกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของประเทศ

วัตถุประสงค์และวิธีพิจารณาพิพากษาคดี

องค์ประกอบประการสุดท้ายที่กล่าวถึงมีวัตถุประสงค์และวิธีพิจารณาพิพากษาคดีนั้น วัตถุประสงค์นั้น หมายความว่ารวมถึงทั้งสถานที่ทำการศาล และเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการที่จะอำนวยความสะดวกให้ศาลดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ หากขาดสิ่งเหล่านี้ ลำพังแต่ผู้พิพากษาย่อมไม่อาจจะพิจารณาพิพากษาคดีให้สำเร็จลุล่วงไปโดยรวดเร็วได้ การพิจารณาคดีที่ล่าช้าจะทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายและเห็นว่าตน ไม่ได้รับความยุติธรรม ยังมีภาษิตกฎหมายอยู่บทหนึ่งว่า ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือการปฏิเสธความยุติธรรม ส่วนในด้านวิธีพิจารณานั้น มีผู้กำหนดอยู่เสมอว่าวิธีพิจารณาของศาลให้ผู้พิพากษาจากคำให้การของพยานด้วยตนเองเป็นวิธีที่ล้าสมัย เป็นเหตุให้การพิจารณาคดีก็ยิ่งล่าช้า ทางกระทรวงยุติธรรมเองก็ได้พยายามหาทางที่จะปรับปรุงแก้ไขโดยมิได้นิ่งนอนใจ แต่ก็ต้องยอมรับความจริงว่า ในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีวิธีอื่นที่ดีกว่าการให้ผู้พิพากษาจากคำให้การของ

พยานทั้งที่ปฏิบัติอยู่เดิม เมื่อต้นปีนี้ อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งพร้อมด้วยคณะ โดย
ได้รับความสนับสนุนจากมูลนิธิอาเซีย ได้เดินทางไปดูกิจการศาลที่สหพันธรัฐมาเลเซีย
เพราะได้ทราบมาว่าที่นั่นมีการบันทึกคำพยานด้วยเครื่องบันทึกเสียง แต่เป็นที่น่าเสียใจ
ที่พอเดินทางไปถึง กลับปรากฏว่าศาลมาเลเซียยกเลิกวิธีการบันทึกคำพยานด้วยเครื่อง
บันทึกเสียงเสียแล้ว แม้กระนั้นอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งก็ยังไม่เลิกแสดงความตั้งใจ
ของตนได้กำลังทดลองบันทึกคำพยานด้วยเครื่องบันทึกเสียงอยู่ ถ้าหากได้ผลดีก็คงจะ
เชิญผู้พิพากษามาเลเซียมาดูงานที่ศาลของเราน้าง

ศาลเคลื่อนที่

ตามที่กล่าวมาข้างต้น เป็นวิธีที่จะดำเนินการให้ศาลดำรงอยู่ในฐานะที่สามารถ
อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ดี ความร่วมมือของ
ส่วนราชการอื่นในกระบวนการยุติธรรม และความร่วมมือของประชาชนก็เป็นส่วน
สำคัญที่ช่วยจรรโลงความยุติธรรมด้วย เหตุที่มนุษย์เราส่วนมากรักและปรารถนาความ
ยุติธรรม ก็เพราะกลัวว่าจะต้องเดือดร้อนจากความยุติธรรม ความยุติธรรมมิใช่จะมี
อยู่แต่เฉพาะในกรุงหรือชุมชนที่เจริญแล้ว แต่จะต้องกระจายไปสู่ทุกการงานทั่วพื้น
แผ่นดินไทย ขณะนี้รัฐบาลก็มีนโยบายเร่งด่วนที่จะผันความยุติธรรมไปสู่ท้องถิ่น โดย
กระจายศาลไปหาประชาชน ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการจัด
ตั้งศาลเคลื่อนที่ขึ้นที่อำเภอฝางและอำเภอแม่ฮาย จังหวัดเชียงใหม่ไปแล้ว ทั้งนี้ก็โดย
พิจารณาเห็นว่า สถิติคดีแพ่งและคดีอาญา ที่เกิดขึ้นในอำเภอฝางและอำเภอแม่ฮาย
จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนสูงและอำเภอทั้งสองตั้งอยู่ห่างไกลจากจังหวัดเชียงใหม่มาก
ทำให้ประชาชนที่เป็นความต้องเสียเวลา สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และ
ไม่สะดวกแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับอรรถคดี ในการเดินทางไปติดต่อกับ
ศาลหลายประการ จึงเห็นสมควรสั่งให้ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเชียงใหม่ไปนั่งเป็นศาล
ถาวร ที่ว่าการอำเภอฝางและอำเภอแม่ฮาย เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่เกิดขึ้นในท้องที่
นั้น อันจะเป็นการอำนวยความสะดวกและความสะดวกแก่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการ
การยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๕ วรรค

สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จึงมีคำสั่งให้ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเชียงใหม่ ความที่อธิบดีผู้พิพากษามา ๕ จะกำหนดไม่น้อยกว่าสองนาย สับเปลี่ยนกันไปนั่งเป็นศาลจังหวัด ณ ที่ว่าการอำเภอฝางและอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดเชียงใหม่ ที่เกิดขึ้นในท้องที่นั้นชั่วคราว ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๘ เป็นต้นไป

โดยที่การเปิดศาลเคลื่อนที่ดังกล่าว ปรากฏว่าเป็นที่พอใจและได้รับความสนับสนุนจากประชาชนเป็นอย่างดี และเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีซึ่งอยู่ห่างไกลตัวจังหวัดมาก ต้องเกินทางค้ำแรมมายังศาลจังหวัด ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ก็ได้ดำริจะเปิดศาลชั่วคราวเคลื่อนที่เพิ่มเติมอีกในท้องที่อำเภอที่อยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัด ซึ่งมีสถิติจำนวนคดีเกิดขึ้นมาก และมีจำนวนประชากรหนาแน่น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะอำนวยความสะดวกและความยุติธรรมให้แก่ประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับอรรถคดีอย่างที่สุด

การร่วมมือประสานงาน

เฉพาะความร่วมมือประสานงานของส่วนราชการอื่น ในกระบวนการยุติธรรมนั้นไม่มีปัญหาที่จะกล่าว เพราะแต่ละฝ่ายต่างก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอยู่แล้ว และในทางปฏิบัติ ศาลยุติธรรมก็ได้รับความร่วมมือประสานงานจากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความและกรมราชทัณฑ์ เป็นอย่างดี ในการปฏิบัติการกิจ ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชน ในส่วนความร่วมมือของประชาชนนั้น หากชาวไทยทุกคนสำนึกในหน้าที่พลเมืองดี ให้ความร่วมมือเป็นพยานด้วยความสัตย์จริงต่อพนักงานสอบสวนและศาลยุติธรรม ก็จะช่วยให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรมและรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ประชาชนทุกคนยังจะต้องเคารพกฎหมายบ้านเมือง ไม่ใช่อำนาจบาตรใหญ่หรือกฎหมายเข้ากตลินข้อพิพาทเสียเอง หรือเรียกร้องความเป็นธรรมด้วยวิธีการที่ไม่ชอบธรรม คุงบ้านเมืองไม่มีชื่อมีแป หากประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขต โดยปราศจากความรับผิดชอบและถืออำนาจเป็นธรรมย่อมจะเกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง จนอาจถึงขั้นต่างดีอาวุธเข้า

ประทัดประหารกันเองระหว่างคนในชาติ เมื่อถึงขั้นนั้นแล้ว การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันได้มาด้วยชีวิตและเลือดเนื้อของวีรชนย่อมจะถูกทำลายล้างไปในที่สุด

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี

ในด้านการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมนั้น มีข้อสังเกตว่า เมื่อใดที่บ้านเมืองเกิดมีโจรผู้ร้ายชุกชุม ก็มักจะมีผู้กล่าวหาว่าเป็นเพราะศาลไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยอ้างว่าศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยไป เพราะความซ่างสงสัยบ้าง ลงโทษจำเลยเบาไปบ้าง หรือจำเลยให้การรับสารภาพ ก็ลดโทษให้กึ่งหนึ่งบ้าง จนเป็นเหตุให้โจรผู้ร้ายกำเริบเติบโตขึ้นไม่เกรงกลัวต่ออาญาบ้านเมือง อันที่จริงการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้นเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ศาลเองก็ให้ความร่วมมือด้วยดีตลอดมา แต่เป็นการร่วมมือตามวิธีการของศาลกล่าวคือประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนโดยถ้วนหน้า ผู้ต้องหาหรือจำเลยต่างก็เป็นประชาชนซึ่งมีสิทธิได้รับความยุติธรรมเช่นเดียวกัน ศาลจึงพิจารณาพิพากษาคดีไปตามพยานหลักฐาน ในจำนวนประกอบกับตัวบทกฎหมายรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ บัญญัติให้ศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย ฉะนั้นในการพิจารณาคดี ศาลย่อมจะพิพากษาลงโทษจำเลยไม่ได้จนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง หากพยานโจทก์เป็นที่น่าสงสัย ศาลก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีแก่จำเลยตามกฎหมาย ต่อเมื่อพิจารณาได้ความจริงว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด จึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยไปตามความหนักเบาแห่งความผิดประกอบด้วยหลักทางอาญาวิทยา การที่จะให้ศาลร่วมมือปราบปรามจำเลยด้วยการลงโทษอย่างรุนแรงโดยไม่พิจารณาถึงข้อเท็จจริง และลักษณะความผิดย่อมได้ชื่อว่าศาลมิได้อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนตามหน้าที่

ในข้อที่ว่าจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลลดโทษให้กึ่งหนึ่ง จนเป็นเหตุให้โจรผู้ร้ายกำเริบเติบโตขึ้นนั้น แท้ที่จริงการที่โจรผู้ร้ายกล้ากระทำความผิด ก็เพราะคิดว่าไม่มีใครรู้เห็นหรือตำรวจจับไม่ได้ ไม่เคยมีโจรผู้ร้ายคนใดที่คาดหมายไว้ล่วงหน้าว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะยอมให้การรับสารภาพต่อศาล เพื่อให้ได้รับการลดโทษกึ่งหนึ่ง

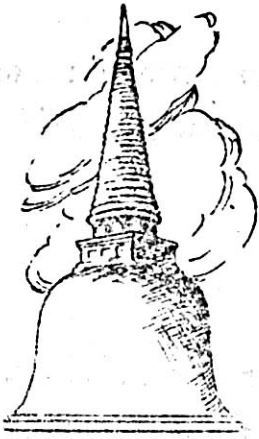
นอกจากนี้การที่ศาลลดโทษให้จำเลยที่ให้การรับสารภาพก็เป็นไปตามหลักการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๘ กล่าวคือ ทำให้การรับสารภาพของจำเลยเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี ช่วยให้การพิจารณาเสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือสืบพยานประกอบบ้างเพียงเล็กน้อยในคดีอุกฉกรรจ์ ถ้าหากจำเลยรับสารภาพเพราะจำนนต่อพยานหลักฐาน ศาลก็จะไม่ลดโทษให้เลย และการลดโทษให้เพราะจำเลยให้การรับสารภาพนั้น ศาลก็ไม่จำเป็นต้องลดให้ถึงกึ่งหนึ่งเสมอไปสุดแล้วแต่พฤติการณ์แห่งคดี สมมุติว่าศาลถือหลักไม่ยอมลดโทษให้จำเลย ที่ให้การรับสารภาพ จำเลยก็ย่อมจะให้การปฏิเสธต่อสู้คดีเสมอเพราะโทษหนักเท่ากัน และโจทก์ก็ต้องมีหน้าที่นำพยานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เป็นการเพิ่มภาระแก่ศาล แก่อัยการ ตำรวจ และพยาน บางทีพยานโจทก์ไม่ดีพอศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยไป ซึ่งกลับเป็นผลร้ายยิ่งกว่าลดโทษให้จำเลยเสียอีก ฉะนั้นการที่ศาลลดโทษให้จำเลยที่ให้การรับสารภาพ แม้โทษจะเบาไปบ้างก็ยิ่งดีกว่าไม่สามารถจะลงโทษจำเลยได้

อนึ่งการลดโทษให้จำเลยนั้น มิใช่ว่าศาลจะมีอำนาจลดได้แต่ฝ่ายเดียว ฝ่ายบริหารเองก็มีอำนาจดำเนินการในด้านอภัยโทษได้ตามกฎหมาย ทั้งยังมีวิธีการพักโทษอีกด้วย ซึ่งการอภัยโทษและพักโทษนั้นมีผลเป็นการลดโทษให้แก่ผู้ต้องโทษยิ่งกว่าที่ศาลลดโทษให้แก่จำเลยเสียด้วยซ้ำไป นอกจากนี้ฝ่ายราชทัณฑ์เองก็มักจะร้องอยู่เสมอว่าผู้ต้องโทษล้นเรือนจำ และมีเงินงบประมาณไม่พอเลี้ยงดู บางทีฝ่ายราชทัณฑ์ไม่ร้อง ผู้ต้องโทษก็เป็นฝ่ายร้องเสียเอง ด้วยการสไตร์คก่อการจลาจลวุ่นวายขึ้นเพื่อให้รัฐบาลอภัยโทษ ดังที่เคยปรากฏเป็นข่าวมาแล้ว ความสำคัญจึงมิได้อยู่ที่การลดโทษ หากแต่อยู่ที่วิธีการลงโทษว่าควรจะดำเนินการอย่างไร จึงจะสามารถอบรมตदनิสัยผู้กระทำผิด ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี เมื่อพ้นโทษออกมาแล้วสามารถประกอบสัมมาชีพได้เยี่ยงสุจริตชน ไม่ร่นเวียนกลับเข้าไปในเรือนจำอีก

กล่าวโดยสรุป ศาลยุติธรรมของไทยเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ อาจกล่าวได้เต็มคำว่า เป็นสถาบันหนึ่งที่ยังเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ในด้านประสิทธิภาพและความยุติธรรม ความสำคัญของศาลยุติธรรมนั้น จะเห็นได้ชัดแจ้งจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีเปิดที่ทำการศาลแขวงฯ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ ดังความตอนหนึ่งซึ่งขออัญเชิญมากล่าวว่า “การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้โดยเสมอหน้ากันตามกฎหมาย และโดยถูกต้องตามหลักนิติ-

ธรรมอย่างเคร่งครัด เป็นหัวใจของการรักษาความสงบสุขของบ้านเมือง ศาลยุติธรรม
 จึงเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในการปกครองประเทศ” พระราชดำรัสตั้งอัญเชิญมาแสดง
 ให้ประจักษ์ในพระปรีชาสามารถ ที่ทรงหยั่งทราบถึงความสำคัญอันแท้จริงของศาล
 ยุติธรรม จึงเป็นหน้าที่ของชาวไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันหวงแหนรักษาไว้ มิให้
 ศาลถูกแทรกแซงหรือครอบงำจากอำนาจอื่นใด เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรม และ
 รักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในประเทศตลอดไปชั่วลูกหลาน.

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
 (www.library.coi.go.th)

พระบรมธาตุ แห่งเมืองนครศรีธรรมราช

โดย ครูน้อม อูปรมย์

สมาชิกราชสมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย
สมาชิกสมาคมประวัติศาสตร์แห่งเมืองชิคาโกประเทศ
สหรัฐอเมริกา

ความเป็นมา

ย้อนหลังไปเป็นเวลา ๒๕๓๘ ปี ซึ่งเป็นวันเริ่มต้นตั้งพุทธจักรราช หรือเริ่มนับเป็นวันที่ ๑ นั้น เป็นวันที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน ยิ่งความเศร้าโศกอาลัยแก่พุทธสาวกสุดที่จะคณนา เมื่อหลังจากที่กาลเวลาล่วงไปแล้วเจ็ดวัน บรรดาพระมหากษัตริย์ แห่งแว่นแคว้นต่าง ๆ ในชมพูทวีปที่ได้เสด็จมาร่วมชมนม พริ้งพร้อมด้วยเหล่าชนชั้นวรรณะ ณ ที่เมืองกุสินารา (หรืออีกชื่อหนึ่งเรียกว่า นครป่าหมาก) ได้ร่วมกันกระทำการอันเชิญพระพุทธรูปไปถวายพระเพลิง ที่หน้าประตูเมืองตามลัทธิประเพณี แล้วโศกพร่าหม่นได้แจกจ่ายพระบรมสารีริกธาตุ เฉพาะที่เป็นชิ้นส่วนแตกหักย่อยหรือสัณนิษฐานาตุ โดยดวงด้วยพระหัตถ์เล็กๆ ถวายและแจกแก่พระมหากษัตริย์และมหาพราหมณ์ทั้งหลาย และพุทธสาวกทั้งหลายเท่าที่จะทำได้ เพราะมีจำนวนจำกัดมาก ในเหตุการณ์อันเดียวกันนั้นได้มีพระอรหันต์องค์หนึ่งชื่อว่า พระมหาเกษม หรือพระเชมเถระ ซึ่งนับโดยสายโลหิตก็เป็นพระประยูรญาติ ของพระพุทธเจ้า และเป็นผู้ที่มีมโนชาติตั้งสัจญาณ หรือผู้เห็นการณ์ไกลในอนาคตว่า ต่อไปพระพุทธศาสนาจะรุ่งเรืองแพร่หลาย ในมัชฌิมะและภาคทักษิณ ประเทศของชมพูทวีปหรืออินเดียโบราณ และจะต้องหลงไหลลุดจสายน้ำไปสู่บูรพาทวีปเป็นมั่นคง ดังนั้นพระเชมเถระจึงได้กำบังตนเข้าไปอัญเชิญพระทันตธาตุของพระพุทธเจ้า คือ พระเขี้ยวแก้วเบื้องขวา ๑ องค์ และพระเขี้ยวแก้วเบื้องซ้ายอีก ๑ องค์ ออกจากพระ

เมรุมาศ เพื่อจะนำไปถวายพระมหากษัตริย์ในแคว้นแคว้นภาคกลาง และภาคใต้ของชมพูทวีป เพราะดินแดนเหล่านั้นมิได้รับแจกพระบรมสารีริกธาตุจากโศภนพราหมณ์เลย

เกิดสงครามแย่งพระทันตธาตุ

พระทันตธาตุได้และเคลื่อนย้ายไปยังแคว้นแคว้นต่าง ๆ ในย่านลุ่มน้ำมหานที เป็นเวลาประมาณ ๘๐๐ ปี ครั้งหลังสุดไปตกอยู่ที่เมือง "ทันตปุระ" อันมีพระเจ้าकुहाสิวราช หรือ พระเจ้าโคสิหราช ครองครองเมืองนั้นอยู่ แต่เป็นเมืองขึ้นของแคว้นมคธรัฐ ซึ่งปกครองโดยกษัตริย์ทรงพระนามว่า พระเจ้าบัณฑิตมหาราชซึ่งเป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ในเวลานั้น ต่อมาประมาณ พ.ศ. ๘๑๘ พระเจ้าบัณฑิตมหาราช รับสั่งให้พระเจ้าकुहाสิวราช เชิญพระทันตธาตุไปรักษาไว้ที่เมืองปาตาลีบุตรอันเป็นนครหลวง เพื่อประกาศกฤตกาภิหารให้ปรากฏแก่เหล่าบรมครูเดียวยุติยผู้นับถือศาสนาพราหมณ์ทั้งหลาย และบอingkันมิให้กษัตริย์ท้าวฝ่ายเดียวยุติย ยกทัพมาตีเมืองทันตปุระมาชิงพระทันตธาตุไปทำลาย แต่ถึงกระนั้นในกาลต่อมาก็ยังมีกษัตริย์เดียวยุติยทรงพระนามว่า พระเจ้าชิระธรรราชยกทัพใหญ่มาตีเมืองปาตาลีบุตร เพื่อหวังจะครอบครองรัฐมคธและรัฐกาสิงค์ไว้ในอำนาจทั้งหมด พระเจ้าบัณฑิตมหาราชยกกองทัพใหญ่ออกต่อสู้ต้านทานได้อย่างสามารถ และทำลายกองทัพของพระเจ้าชิระธรรราช ๆ ถึงกับสิ้นพระชนม์ในสนามรบ หลังจากนั้นพระเจ้าจักรพรรดิบัณฑิตมหาราชก็รับสั่งให้พระเจ้าकुहाสิวราชนำพระทันตธาตุกลับคืนไปไว้ยังเมืองทันตปุระตามเดิม

การเคลื่อนย้ายพระทันตธาตุสู่เกาะลังกา

เมื่อประมาณ พ.ศ. ๘๕๒ ลูกหลานของพระเจ้าชิระธรรราชประกอบด้วยเจ้าอังกุสวราชแห่งนครชาละคะปุระ เป็นหัวหน้า ทราบข่าว

ว่าพระเจ้าบัณฑิตมหาราชเสด็จสวรรคตแล้ว ยังคงมีพระราชโอรสผู้อยู่
 แอในการศึกสงครามปกครองเมืองปาฏลีบุตรอยู่ ดังนั้นเจ้าอังศุราชจึง
 ได้ยกกองทัพใหญ่มาแก้แค้นแทนพระเจ้าชระหาราช เริ่มต้นก็เข้าล้อม
 เมืองทันทะปุระอันเป็นเมืองชั้นของกษัตริย์ปาฏลีบุตรก่อน เพื่อทำลาย
 พระทนต์ธาตุ ประสงค์จะมีให้ศาสนาพุทธ ตั้งมั่นอยู่ย่านลุ่มน้ำมหานทีให้ได้
 ฝ่ายพระเจ้าकुहाสิวราชผู้มีพระชนมายุย่างเข้าสู่วัยชรา ทรงทราบพระองค์
 อย่างดีว่าวาระสุดท้ายของพระองค์มาถึงแล้ว แต่ด้วยขัตติยะมานะตาม
 วิสัยผู้เป็นกษัตริย์เพื่อหวังประกาศความเป็นนักรบผู้กล้าหาญ ให้ปรากฏแก่
 ชนรุ่นหลัง พระองค์ได้ประกาศกระทำความยุทธหัตถี (รบกันบนคอช้าง)
 กับเจ้าอังศุราช แต่ก่อนออกสู่สนามรบพระองค์ได้มีพระบัญชาให้ราช
 โอรสชื่อเจ้าทนกุมาร และราชธิดาชื่อเจ้าหญิงเหมชาลา ล้อมตัวเป็น
 พราหมณ์ นายพานิชเชิญพระทนต์ธาตุซ่อนไว้ในเมล็ดหรือมวงผมให้พา
 หนีออกจากเมืองทันทะปุระไปขออาศัยพักพิงกับพระเจ้ามหาเสนราช แห่ง
 เกาะลังกา ซึ่งเป็นราชอาณาจักรหนึ่งอยู่ปลายสุดของชมพูทวีป เจ้าชาย
 เจ้าหญิงทั้งสองรับพระบัญชาได้เกล้าแล้ว ก็อำลาพระราชบิดาด้วย
 ความอาลัยอย่างสุดซึ้งเป็นครั้งสุดท้าย เพราะทราบชะตากรรมล่วงหน้า
 ของพระราชบิดาบังเกิดเกล้าเป็นอย่างดี หลังจากที่เจ้าชายเจ้าหญิงทั้ง
 สองออกจากเมืองทันทะปุระไปได้ ๓ วัน ก็ทราบข่าวว่าพระเจ้าकुहाสิว-
 ราชผู้เป็นบิดาบังเกิดเกล้า ถูกเจ้าอังศุราชฟันด้วยพระแสงของ้าวสั้น
 พระชนม์บนคอช้าง ยิ่งความเศร้าโศกเสียใจแก่กษัตริย์ทั้งสองแทบว่า
 จะสิ้นพระชนม์ ตามพระราชบิดาไปด้วย แต่ก็จำหัดพระทัยมุ่งหน้า
 ปฏิบัติตามคำบัญชาของพระราชบิดามุ่งหน้าไปให้ถึงเกาะลังกา โดยแล่น
 เรือออกจากเมืองท่าชื่อตามระลิมปติเข้าสู่อ่าวเบงกอลไปทางทิศใต้ (ของ
 แหลมคอมะรินเดียวัน-ตุณเท) แต่พอจนจะถึงเกาะลังกาก็เกิดมีพายุ
 ร้าย ฝนตกหนัก พายุคนอง พัดมาอย่างรุนแรง ทำให้ขบวนเรือแตก
 ล่มจมสู่ท้องทะเลลึกไปที่ละลำ จนยังเหลือแต่เรือลำที่เจ้าชายหญิงทั้งสอง
 ประทับอยู่เท่านั้น เรือซึ่งชำรุดเสียหายได้ลอยลอยไปตามทิศทางลม ไป

ทางตะวันออก จนเข้าสู่บริเวณหมู่เกาะแอนดามัน ทางทะเลตะวันตก
 ของคาบสมุทรมะลายูเดียวกัน ในที่สุดเรือก็เข้าถึงฝั่งเมืองตักโกลา หรือ
 ที่เดี๋ยวนี้เรียกว่าเมืองตะกั่วป่าทางตอนใต้ของประเทศไทย เจ้าชายหญิง
 ทั้งสองก็ทราบว่าได้ถึงจุดหมายคือเกาะลังกาไม่ ก็มีความระทมทุกข์
 เป็นอันมาก จึงถามชาวพื้นเมืองแถวนั้นว่าจะไปให้ถึงเกาะลังกานั่นจะ
 ไปอย่างไร ก็ได้รับทราบว่าเป็นเมืองตามพรลิงค์ (ซึ่งอยู่ฝั่งตะวันออก
 ของคาบสมุทรมะลายู) เป็นเมืองที่มีเรือสำเภาแวะผ่านไปมาระหว่างเกาะ
 ลังกากับภาคพื้นปลายบรูทิสอยู่เสมอ ให้ไปคอยลงเรือที่นั่น ดังนั้น
 เจ้าหนุมานและเจ้าหญิงเหมชาลา ก็เดินทางลัดเลาะป่าเขา มาจนถึง
 เมืองตามพรลิงค์ (ซึ่งขณะนั้นได้ย้ายเมืองจากที่ตั้งในเขาวัง อำเภอ
 จานสกา มาตั้งที่บ้านพระเวียง บ้านศรีธรรมราช เดียวกัน) ซึ่งมีท่า
 เรือใหญ่ อยู่ท่าบลท่าเรือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เดียวกัน) พอ
 มาถึงบริเวณท่าเรือของเมืองตามพรลิงค์แล้ว เจ้าชายหญิงทั้งสองก็ต้อง
 คอยอยู่จนกว่าจะมีเรือสำเภาใหญ่ผ่านมาจากเมืองจีน แวะรับส่งสินค้า
 เพื่อจะพลอยโดยสารไปเกาะลังกาด้วย ระหว่างที่คอยเรืออยู่นั้น เจ้าชาย
 หญิงได้สำรวจพบหาดทรายขาวทะเลแห่งหนึ่งชาวบ้านเรียกว่า "หาดทราย
 แก้ว" มีภูมิประเทศที่สวยงามมาก ทรายขาวเนียนสะอาดเป็นสันผุดขึ้น
 เหนือน้ำทะเล จากทิศเหนือไปทิศใต้ยาวเหยียดสุดสายตา หนองชะตริย
 ทั้งสองจึงขุดหลุม เอาพระทันตธาตุฝังซ่อนและทำเครื่องหมายไว้ ต่อ
 มาจึงได้ทราบอีกว่า ถ้าจะประสงค์เดินทางไปให้ถึงเกาะลังกาโดยเร็ว
 แล้วก็ควรจะไปคอยลงเรือสำเภาใหญ่ที่เมืองปะลันตา(อำเภอปะเหลียนจังหวัด
 ตรัง) ดังนั้นเจ้าชายหญิงทั้งสองจึงไปขุดพระบรมธาตุที่ซ่อนไว้ ที่หาด
 ทรายแก้ว เอาซ่อนไว้ที่พระวรกายในมวยผมอีกแล้วเดินทางลัดเลาะไป
 ตามเส้นทางเดินโบราณจากเมืองตามพรลิงค์มุ่งโฉมหน้าไปทางทิศตะวันตก
 เฉียงใต้ โดยผ่านเขาแดง (อำเภอวังวิเศษ) วกเข้าสู่บ้านของหม
 ลอดเข้าใต้ถ้ำพระ ลู่เข้าน้ำ (อำเภอห้วยยอด) ผ่านเมืองควนธานีจนถึง
 เมืองปะลันตา ในที่สุดก็มีเรือผ่านมา จึงได้พลอยโดยสารไปจนถึงเมือง

อนราชปุระ เกาะลังกา ก็ได้ทราบว่าลังกาได้มีการผลัดเปลี่ยนแผ่นดินแล้ว
หลังจากที่พระเจ้ามหาเสนาราชสวรรคตแล้ว พระเจ้ากิตติศิริเมชวัน ราช
โอรส ก็ได้สืบราชสมบัติต่อมา พอทราบเรื่องจากเจ้าชายหญิงทั้งสอง
ก็มีพระทัยยินดีชื่นชมโสมนัสเป็นอย่างยิ่ง จึงจัดให้มีพิธีหมั้นทรมสมโภชน
พระที่นั่งอาตอย่างมโหฬาร แล้วก่อเจดีย์บนภูเขาแห่งหนึ่ง บรรดา
พระที่นั่งอาตทั้งสองคือพระเชยวแก้วเบองชวา และพระเชยวแก้วเบองชัย
ไวส์ถการะ นับเป็นครั้งแรกที่พระพุทธศาสนาเข้าสู่เกาะลังกา เจ้าชาย
ทนกุมารและเจ้าหญิงเหมชาลา ก็ประทับอยู่ที่เกาะลังกา

พระบรมสารีริกธาตุเข้าสู่เมืองนครศรีธรรมราช

กาลเวลาล่วงมาหลายเดือน แม้จะมีความสุขสบายในการประทับ
อยู่ที่เกาะลังกาทุกอย่าง แต่เจ้าทนกุมารและเจ้าหญิงเหมชาลา ก็ยังมี
พระทัยประหวัดคิดถึง หาดทรายแก้ว ที่ฝังอยู่ในความทรงจำของพระองค์
ทั้งสองอยู่ตลอดเวลา ความคิดถึงเกิดขึ้นรุนแรง จนไม่อาจอดกลั้น
พระทัยไว้ได้ จึงได้กราบบังคมทูลพระเจ้ากิตติศิริเมชวันว่า มีความ
ประสงค์จะกลับไป “หาดทรายแก้ว” แห่งเมืองตามพรลิงค์ (หรือนคร
ศรีธรรมราช) อีก โดยจะขอรับพระราชทานพระที่นั่งอาตเบองชวาและ
พระบรมสารีริกธาตุที่ห้อยอยู่ อีกสัก ๑ ทะนานเล็ก ๆ เพื่อประกาศ
พระพุทธศาสนาในภาคพื้นสุวรรณภูมิและปลายบูรพทิศ พระเจ้ากิตติศิริ
เมชวัน ทรงทราบด้วยความยินดีโสมนัสอย่างยิ่งในจุดประสงค์อันแรง
กล้าของเจ้าทั้งสอง จึงพระราชทานให้ตามที่เจ้าทั้งสองทูลขอ ยิ่งกว่า
นั้นพระองค์ยังได้จัดขบวนเรือให้เจ้าทั้งสอง พร้อมด้วยทหารพรามณ์คุ้มกัน
เป็นเสมือนกองทัพเรือยกข้ามมหาสมุทรอินเดีย ผ่านเข้าช่องแคบมะละกา
อ้อมคาบสมุทรมะลายูที่ปลายแหลม ซึ่งปัจจุบันนี้คือประเทศสิงคโปร์

เข้าสู่ทะเลจีนใต้ บ่ายโฉมหน้าไปทางทิศเหนือ จนในที่สุดขบวนเรือก็เข้าสู่ฝั่งเมืองตามพรลิงค์ หลังจากรอนแรมมาในท้องทะเลถึง ๑ เดือนเศษ แล้วเจ้าหนุมานและเจ้าหญิงเหมาสา ก็ได้ประกอบพิธีฝังพระศพที่หน้าตาดุเบียงขวาและพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าไว้ ณ ที่บริเวณซึ่งเรียกว่า “หาดทรายแก้ว” ตามเดิม โดยมอบให้ทหารคอยเฝ้าดูแลรักษา ทหารเหล่านั้นล้วนเป็นชาวลังกาทั้งที่มาใหม่ในขบวน และที่อพยพมาก่อน มาตั้งทำการค้าขายอยู่ในภูมิภาคตามพรลิงค์แล้ว แบ่งทหารยามเฝ้าพระบรมธาตุออกเป็น ๔ เหล่า คือ ทหารที่ร่วมมาในขบวนเรือเรียกว่า “ลังกาชาด” นักบวชชาวลังกาที่ร่วมมาในขบวนเรือเรียกว่า “ลังกาแก้ว” ส่วนที่เป็นพ่อค้าวานิชเคยเดินทางเรือผ่านไปมาอยู่เสมอแต่ยอมอาสาที่จะช่วยคุ้มกันพระบรมธาตุด้วยเรียกว่า “ลังการาม” แต่ชาวลังกา ที่เป็นพื้นเมืองดั้งเดิมนับตั้งแต่อยู่ในบริเวณ “เซาวัง” จนกระทั่งย้ายมาอยู่ริมทะเลฝั่งเมืองตามพรลิงค์ ขึ้นใหม่นั้นเรียกว่า “ลังกาเดิม” ทหารหรืออาสาสมัครเหล่านั้นได้สืบเป็นประเพณี มาตั้งแต่เวลานั้น คือประมาณ พ.ศ. ๘๕๕ ตลอดมาจนกระทั่งทุกวันนี้ แต่เรียกเสียใหม่โดยตัดคำว่า “ลัง” ออกเสีย ยังคงเหลือแต่ กาชาด, กาแก้ว, การาม และกาเดิม เมื่อทหารหรืออาสาสมัครดังกล่าวรุ่นแรกๆ ได้ล้มตายไปตามอายุขัย ในสมัยต่อมาก็ตกเป็นภาระของพระภิกษุสงฆ์ ในพระพุทธศาสนาที่จะเฝ้าดูแลรักษาพระบรมธาตุ โดยยังคงรักษาตำแหน่งหน้าที่หรือสมณศักดิ์ของ “กาทั้งสี่” อยู่สืบมา

เจ้าชายหญิงทั้งสอง เมื่อเสร็จภาระกิจฝังพระบรมธาตุ (หมายถึงพระทันตธาตุคือพระเขี้ยวแก้วเบื้องขวาและพระบรมสารีริกธาตุ ส่วนที่หักย่อย) และจัดระบบการดูแลรักษาพระบรมธาตุแล้ว ก็เสด็จกลับไปยังบ้านเมืองเดิมของพระองค์ คือเมืองทันตปุระ ซึ่งในเวลานั้นได้กลับคืน

เข้าสู่อิสรภาพแล้วปกครองโดย กษัตริย์ราชวงศ์พรหมทัต อันเป็นต้น
วงศ์ตระกูลของพระองค์ นอกษัตริย์ทั้งสองนี้เป็นพี่น้องกัน แต่ต่อมา
ก็เป็นสามิภรรยากันตามธรรมเนียมกษัตริย์ ได้สืบพระราชวงศ์ต่อมาจน
สิ้นอายุชัย

เริ่มประดิษฐานพระบรมธาตุถาวรลงที่หาดทรายแก้ว

ต่อมาได้กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่ง ยอมรับนับถือพระพุทธ
ศาสนา ทรงพระนามว่า “พระเจ้าศรีธรรมโคกราช ที่ ๑” ซึ่งยังพระ
ชนม์ชีพและครองราชอยู่เมื่อ พ.ศ. ๑๑๐๐ ปกครองแคว้นแคว้นแดนดินอยู่
ในย่านคาบสมุทรมะลายูตอนกลาง โดยมีเมืองตามพรลิงค์เป็นศูนย์กลาง
หรือเมืองหลวง มีพระราชประสงค์จะก่อเจดีย์ใหม่ให้สวยงามตามแบบ
อย่างที่ยนิยมกันในเวลานั้นตามลัทธิพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน แล้วจะ
อัญเชิญพระบรมธาตุเข้าบรรจุไว้ในเจดีย์องค์ใหม่ พระองค์ได้เริ่มสร้าง
องค์เจดีย์ใหม่ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๓๐๐ สร้างอยู่ ๗ ปี ตาม
แบบศิลปะตระกูลศิลปะคุปตะและบัลละ แบบเดียวกันกับพระบรมธาตุเจดีย์
ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ฐานรูป ๘ เหลี่ยมย่อมุม กว้าง
ยาวไม่เกินด้านละ ๑๐ วา รูปทรงคล้ายพระปรางค์จตุมุข มีพระ
พุทธรูปประดิษฐานอยู่ในมุขทั้งสี่ ชั้นบนตรงมุขทั้งสี่มีเจดีย์เล็กๆ ทรงโอ
คว่าตั้งค้ำโดยรอบ ตรงจุดศูนย์กลางสูงขึ้นไม่มีเจดีย์ทรงโอคว่า ขนาด
ใหญ่ตั้งอยู่ มียอดแหลม ส่วนภายในองค์พระเจดีย์ เป็นห้องโถง
คล้ายรูปโดมฐานสี่เหลี่ยม กว้างยาวด้านละ ๘ วา สูงจากพื้นดิน ๔
วา พื้นห้องรองด้วยศิลาแดงแผ่นใหญ่ ตรงกลางห้องกว้างยาวด้านละ
๒ วา ขุดเป็นบ่อน้ำลึก ๒ วา พื้นบ่อรองด้วยศิลาแดงมีน้ำตลอดปี
ตรงกลางบ่อมีแท่นสาครใบใหญ่หนัก ๓๔ คนหาม วางจมอยู่ในบ่อ
ในแท่นสาครมีลำภาทองคำลอยอยู่ตลอดกาล ในลำภาทองคำมีผอบ

ทองคำบรรจุพระทันตธาตุ (คือพระเขี้ยวแก้วเบื้องซ้าย) ๑ องค์ และ
พระบรมธาตุฝังย้อยครึ่งทีชานเล็ก ๆ ที่มุมบ่อหรือสระน้อยมีตุ่มใหญ่
บรรจุทองคำรูปพรรณอยู่ ๔ ตุ่ม ตุ่มหนึ่งๆหนักประมาณ ๘ คนหาบ
พระเจ้าศรีธรรมโคกราช ที่ ๓ เป็นกษัตริย์แห่งราชวงศ์โมริยวงศ์
ก่อนที่จะสามารถนำพระบรมสารีริกธาตุ เข้าบรรจุในองค์เจดีย์ที่พระองค์
สร้างขึ้นได้นั้น ต้องใช้ทหารของพระองค์ต่อสู้กับผู้พิทักษ์พระธาตุ คือ
“ทหารกา & เหล่า” ที่เจ้าทนกุมารและเจ้าหญิงเหมชาลา ได้ตั้งกอง
ไว้เมื่อ ๒๕๐ ปีมาแล้ว โดยสืบหน้าที่รักษาพระธาตุมาตลอดเวลา โดย
ทหารกา & เหล่า ไม่ยินยอมให้พระเจ้าศรีธรรมโคกราช เข้าแตะต้อง
เกี่ยวข้อง แต่ในที่สุดพระองค์ได้มอบหมายให้นักการทูตชั้นยอดเท่าที่มีอยู่
ในเวลานั้น ชื่อ “เจ้ากาเกภาษา” เข้าเจรจากับแม่ทัพของทหารกา &
เหล่า ให้ทราบว่าพระองค์มุ่งที่จะช่วยเหลือ สร้างสถานที่ประดิษฐาน
พระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าให้มั่นคง แข็งแรง มิได้มุ่งทำลาย
พระองค์หวังที่จะให้พระพุทธศาสนา ฝังรากลึกลงไว้ในดินแดนบูรพทิศ
เพื่อที่จะให้พุทธทวยหาสืบพระพุทธศาสนา และเป็นที่สักการะบูชาไป
ตลอดกาลนาน เมื่อทหารกา & เหล่า ได้ประจักษ์ชัดพระประสงค์ของ
พระองค์เช่นนั้นแล้ว ก็ได้ยินยอมอนุญาตให้พระองค์กระทำการขุดหรือเจดีย์
ที่เจ้าทนกุมารและเจ้าหญิงเหมชาลาร่างไว้แต่ก่อน อัญเชิญพระบรม
สารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เข้าบรรจุในเจดีย์ที่พระองค์สร้างใหม่ โดย
พระองค์ได้ยินยอมในทหารกา & เหล่า ยังคงมีหน้าที่คุ้มครองรักษาองค์
พระเจดีย์พระบรมธาตุอยู่ได้ตลอดไป เหตุนี้ทางการปกครองคณะสงฆ์ไทย
ได้ยึดถือเป็นประเพณีปฏิบัติ ในสมัยต่อมาที่จะต้องแต่งตั้งพระภิกษุเถระ
ผู้ใหญ่ให้ดำรงตำแหน่ง “ผู้รักษาพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช” ให้
เป็นที่ ลังกาชาติ, ลังกาแก้ว, ลังการาม, และ ลังกาเดิม แต่เมื่อเวลา
ล่วงมานานนับพันปี คำว่า “ลัง” ก็ค่อยๆหายไป ยังคงเรียกแต่เพียง
กาชาติ, กาแก้ว, การาม, และกาเดิม ถึงทุกวันนี้

การเปลี่ยนรูปทรงเจดีย์พระบรมธาตุ

กาลล่วงมาถึงสมัยพระเจ้าจันทรภาณุได้เป็นกษัตริย์ในแคว้นตามพรลิงค์ หรือ“ศรีธรรมนคร” ประมาณ พ.ศ.๑๗๖๕ เป็นกษัตริย์ที่ทรงพระเดชานุภาพ ยิ่งนัก มีอาณาเขตดินแดนของพระองค์ไปจนถึงเกาะชวาและสุมาตรา (ครอบคลุมตลอดคาบสมุทรมาลายูสิงคโปร์และอินโดนีเซียในปัจจุบันบางส่วน) ได้ยกแสนยานุภาพทางเรือไปทำศึกสงครามกับประเทศลังกาถึง ๒ ครั้ง ในโอกาสนั้นได้ทราบว่ายความนิยมในการก่อสร้างรูปทรงพระเจดีย์ในเกาะลังกาได้เปลี่ยนแปลงไปจากเจดีย์แบบศรีวิชัยเดิมมาเป็นรูปเจดีย์แบบลังกา (รูปโอคว่ำ) แล้วประกอบกับเจดีย์องค์เดิมที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ที่ ๑ สร้างไว้เมื่อ พ.ศ. ๑๑๐๐ นั้น ชำรุดทรุดโทรมลงมากแล้ว และในขณะนั้นมีพระภิกษุสงฆ์ชาวลังกา และพ่อค้าชาวลังกา มาอยู่อาศัยค้าขายในราชอาณาจักรศรีธรรมนครมากขึ้น พระองค์จึงปรารถนาที่จะก่อสร้างเปลี่ยนรูปทรงองค์เจดีย์พระบรมธาตุเสียใหม่ ให้เป็นรูปทรงแบบลังกาครอบองค์เจดีย์แบบศรีวิชัยฝ่ายลัทธิมหายานเดิม ชาวลังกาทั้งพระภิกษุและคฤหัสถ์ก็เห็นด้วย และรับเป็นภาระช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ทั้งนี้พระเจ้าจันทรภาณุ (ซึ่งนับตามลำดับเป็นพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ที่ ๑๑) ก็บอกกล่าวให้ชาวพุทธทั่วพระราชอาณาเขตของพระองค์เดินทางและหาสิ่งของมาช่วยสร้างและ “เอาใส่พระธาตุ” ด้วยชาวพุทธทั่วขอบขัณฑสีมาของพระองค์นับตั้งแต่เจ้าเมืองลงมาถึงประชาราษฎร์สามัญชนก็ได้สัจจะและมาช่วยสร้างพระธาตุกันเป็นงานมโหฬารและอีกที่ถกกรึกโครมอย่างยิ่งด้วยความเลื่อมใสศรัทธา โดยไม่ต้องกะเกณฑ์บังคับแต่ประการใด ชาวพุทธบางเมืองยังเดินทางมาไม่ทันถึงก็ทราบข่าวว่า เขาสร้างพระธาตุกันเสร็จแล้ว ก็มีความเศร้าโศกเสียใจที่ไม่มีโอกาส “สร้างและใส่พระธาตุ” ตามความปรารถนาอันแรงกล้าของตน แต่ข่าวของที่น่ามาก็ไม่ทราบว่าจะกระทำอย่างไร ก็เลยเอาชุกซ่อนหรือฝังไว้ตามถ้ำต่างๆ เป็นอันมาก มีคนรุ่นต่อมาได้พบเห็นอยู่เสมอ แม้กระทั่งทุกวันนี้ ตามเมืองต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย แคว้นรัฐเกดาห์, รัฐเปอร์ติส (เมื่อข้าพเจ้าผู้แต่งได้ไปร่วมคณะรับมอบดินแดน

จากรัฐบาลญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ ก็ได้รับการบอกเล่าจากชาวพื้นเมืองว่า
มีคนพบสิ่งของมีค่ามากในถ้ำควนมูสัง, ถ้ำเขาเกตรี ในรัฐเปอร์ลิส, รัฐเปรัก
และแม้ในเขตเมืองไทยในเมืองนครศรีธรรมราช ปัจจุบันก็ยังมียกค้างอยู่ใน
ถ้ำเขาชมทอง ถ้ำเขาแดง ถ้ำเขาหน้ากาม ถ้ำวัดควนสูง (หน้าสถานีคลองจั่นติ)
ถ้ำในวัดแห่งหนึ่ง ในตลาดอำเภอตะกั่วป่า ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้ล้วนแต่เจ้าของ
มุ่งประสงค์จะเอามาใส่พระราชคลังขึ้น สิ่งของต่างๆ โดยมากเป็นถ้วยชาม
ทองแท่ง ถาดโกโอไห

การบูรณะเสริมสร้างองค์เจดีย์

ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๖๑ มีกษัตริย์ผู้ครองอาณาจักรศรีธรรม
นครพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า “พระเจ้ามหาศรราชา” เดิมเป็นโอรส
ของพระพนมวังและนางเสกียงทองฯ ได้รับบัญชาจากพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
ให้รื้อครอบครวจากเมืองเพชรบุรีซึ่งเป็นเจ้าเมืองเพชรบุรีซึ่งมีฐานะเป็นเมือง-
ลูกหลวงของกรุงสุโขทัยอยู่ในเวลานั้นให้ลงมาทำการบุกเบิกสร้างบ้านแปงเมือง
เมืองศรีธรรมนครซึ่งเป็นเมืองร้างเพราะไข้ห่าระบาค โดยไม่ยอมให้เข้าไป
ในตัวเมือง แต่ให้ทำการหักป่าให้เป็นนา สร้างนาให้เป็นชุมชนชุมชน สร้าง
ชุมชนให้เป็นที่เมืองรอบนอกของเมืองศรีธรรมนครให้จงได้ พระพนมวัง
นางเสกียงทองรื้อญาติโยมทั้งหลาย หลายร้อยคน มาตั้งหลักปักแหล่งชุมชนขึ้น
ที่บ้านจางสระ (เป็นชื่อหมู่บ้าน แต่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า กงทะ หรือกงตาก
หรือ กงซัง อยู่ในท้องที่ตำบลวังไทร อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์-
ธานี) พระพนมวังและนางเสกียงทองได้ปฏิบัติตามพระราชประสงค์ของพ่อ
ขุนรามคำแหงอยู่หลายสิบปีจนสิ้นอายุขัยที่บ้านจางสระ ทำให้เกิดมีเมืองใหม่ขึ้น
หลายเมือง ซึ่งขณะนั้นกลายเป็นอำเภอและตำบลขึ้นหลายแห่งในท้องที่จังหวัด
นครศรีธรรมราช เช่น เมืองกระนอม (อำเภอขนอม) กระชน (อำเภอสิชล)
อลอง (ตำบลลลอง) ฯลฯ โดยแยกย้ายให้ลูกหลานเครือญาติไปเป็น-
เจ้าเมือง ส่วนเจ้าศรราชาบุตรชายหัวปีนั้นได้ให้ไปเป็นเจ้าเมืองสระอุเลา

(ระหว่างสถานีเขาพนมเบกกับสถานีท่าชนะ ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เกี้ยววัน) เมื่อสิ้นสมัยพระพนมวังและนางเสด็จทองแล้ว เจ้าศรีราชา
ได้รับการแต่งตั้งจากกษัตริย์กรุงสุโขทัยให้เป็นเจ้าเมืองศิริธรรมนคร ทรง-
พระนามว่า “พระเจ้าศรีมหาราชา” แห่งแคว้นศิริธรรมนคร ซึ่งมีฐานะ
เป็นประเทศราชขึ้นกับกรุงสุโขทัย

เมื่อได้เป็นกษัตริย์แล้ว เจ้ามหาศรีราชาก็เสด็จเข้าประทับในเมือง
ศิริธรรมนคร ได้เห็นองค์พระเจดีย์มหาธาตุขารุททโรดมมากเป็นที่น่า
สลดใจ พระองค์จึงได้เริ่มทำการบูรณะปฏิสังขรณ์องค์เจดีย์พระบรมธาตุก่อน
งานอื่นทั้งสิ้น โดยพระองค์ได้ปฏิบัติไปตามขั้นตอนดังต่อไปนี้— ๑.) ตกแต่ง
บริเวณขอบองค์เจดีย์ให้เตียนสะอาด โดยตัดพุ่มไม้ป่าใหญ่เล็กและ
เถาวัลย์ที่เลื้อยปกคลุมองค์เจดีย์อยู่หลายร้อยปีก่อนออกหมดสิ้น— ๒.) ใช้
ปูนเพชรเพาะโบกเข้าที่องค์เจดีย์โดยรอบให้หนาแน่นและโตขึ้นกว่าเดิม ปูน
เพชรนั้นคือปูนขาวผสมด้วยน้ำมันยาง, น้ำผึ้งรวง และยางเชือก นับแต่ฐาน
กลมขึ้นไปตามลำดับจนถึงส่วนที่เรียกว่าบรรลึงค์ หรือจากปากกระฉังคว่ำไปจน
ถึงกระฉัง ที่ตัวระฆังหรือส่วนที่เรียกว่าพุ่มโป่งนั้นก็ตัดรูปให้ผายออกไป
พองาม ที่ปากกระฉังหรือโอคว่ำนั้น ก็ทำเป็นบัวลูกแก้วโดยรอบ ให้สวย
งามอย่างมีสวนสักประณีตมาก

หลังจากผ่านพ้นสมัยเจ้าศรีมหาราชามาแล้ว อาณาจักรนครศิริธรรม—
ราชก็ตกอยู่ใต้อำนาจของกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา บางครั้งก็เป็นเอกราช บาง
ครั้งก็มีฐานะเป็นเมืองเจ้าพระยามหานคร บางครั้งก็มีฐานะเป็นประเทศ
ที่มีฐานะเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามปรากฏว่า กษัตริย์ผู้ครองกรุงศรีอยุธยา
หลายพระองค์ที่ได้ร่วมทำการบูรณะเสริมสร้างองค์พระเจดีย์ พระบรมธาตุเมือง
นครศิริธรรมราช และสร้างเพิ่มเติมสิ่งก่อสร้างอย่างอื่น เช่น พระระเบียงรอบ
พระธาตุ, วิหารพระธรรมศาลา, ซ่อมแซมวิหารหลวง, สร้างพระระเบียง—
ไพริมณฑิ์ร ฯลฯ กาลเวลาล่วงมานานเข้าทำให้สิ่งก่อสร้างเหล่านั้นชำรุด
ทรุดโทรม ก็มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ หมุนเวียนกันอยู่เช่นนี้

ต่อมาเมื่อถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่๕ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๔๓ มีพระภิกษุผู้มีบารมีแก่กล้า ๓ รูป ชื่อ ท่านปาน, ท่านนิม และท่านร่วม ได้ช่วยกันบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระเจดีย์บรมธาตุและวิหารต่างๆ ในบริเวณวัดพระมหาธาตุเป็นการใหญ่ ต่อมาท่านปานได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นที่ “พระครูเทพมณี” การดำเนินงานของพระเถระทั้งสามนี้ได้รับความร่วมมือจากชาวพุทธใกล้เคียงเป็นอันมากจนสำเร็จทันสัปดาห์ขึ้นปีใหม่ปีนี้ อัฐิของท่านพระครูเทพมณี (ปาน) ได้รับการบรรจุไว้ในเจดีย์องค์หนึ่งใกล้ๆ วิหารสามจอม

ชื่อส่วนต่างๆ ขององค์เจดีย์พระบรมธาตุ

องค์เจดีย์พระบรมธาตุ ตั้งแต่พื้นดินจนถึงยอดสถูปนั้น มีส่วนต่างๆ หรือชั้นตอนมาประกอบกันอยู่หลายส่วนตอน แต่ละส่วนตอนก็มีชื่อเรียกโดยเฉพาะ เท่าที่สามารถเห็นด้วยตามีชื่อเรียก ดังนี้

๑. ฐานเขียงสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปฐานบัว มีทั้งอยู่บนพื้นดิน เป็นฐานรองรับน้ำหนักองค์เจดีย์พระบรมธาตุ มีหัวคัน(คอกิน) โคยรอบล่อออกมาให้เห็น แก่ที่หัวคันทุกหัว ทำเป็นรูปหัวช้างโผล่ออกมาจากองค์เจดีย์ แต่หัวคันหรือหัวช้างหัวไหนที่เป็นการก่อสร้างหัวสุดท้ายหลังจากการ ก่อสร้างภายในองค์เจดีย์อันหลังสุดนั้น ไม่มีใครบอกได้ เพราะถูกปิดเป็นความลับสุดยอด และผู้ที่ทราบเรื่องอยู่บ้างก็ล้มหายตายจากไปเป็นเวลานานนับร้อยๆ ปีแล้ว

๒. แท่นฐานเขียง เพิ่งสร้างเพิ่มเติมในครั้งที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จมาที่เมืองนครศรีธรรมราชเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๕ และประทับอยู่เป็นเวลาเดือนเศษ โดยพระองค์มีกระแสรับสั่งให้สร้างแท่นฐานเขียงขึ้นโดยรอบฐานเขียงสี่เหลี่ยมจัตุรัสดังกล่าวแล้ว ต่อมาแท่นฐานเขียงนี้ ชาวบ้านเรียกว่า “ทางเจ้าตาก” เพราะบนแท่นนี้มีสภาพเหมือนทางเดินได้โดยรอบ

๓. ฐานทักษิณ เป็นฐานสี่เหลี่ยมใหญ่โดยรอบ ก่อสูงจากฐาน

เฉียง (คานคอกิน) ขึ้นมา (ซึ่งมีบันไคขึ้นจากในวิหารพระม้า) เป็นฐานรองรับน้ำหนักและโอบอุ้มองค์พระเจดีย์พระบรมธาตุอีกชั้นหนึ่ง ทั้งสี่ทิศของฐานทักษิณนี้ มีเจดีย์ทิศอยู่ในมุมทั้งสี่ มีบัวลูกแก้วรอบฐานอย่างสวยงามและประณีต

๔. กำแพงแก้ว ตั้งอยู่โดยรอบฐานทักษิณกว้างยาวเท่ากันทั้งสี่ด้าน ด้านละ ๑๒ วา ๒ ศอก บนกำแพงแก้วมีใบเสมา และรั้วเหล็กล้อมรอบ มีฉัตรใบกกระดิ่ง ทำเป็นรูปประฆังเล็กๆ ห้อยใบโพธิ์โดยรอบห่างกันพองาม เวลาลมพัดก็แกว่งไกวไปกระทบกัน ทำให้เกิดเสียงกังวลงเหมือนฟังเสียงดนตรีสวรรค์ สิ่งเหล่านี้ที่สร้างบนกำแพงแก้วนั้น เพิ่งสร้างขึ้นทีหลังเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ โดยผู้มีจิตศรัทธาแก่กล้าคนหนึ่งชื่อ “นายบุญศักดิ์” อยู่บ้านปากพนังฝั่งตะวันออก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลูกหลานสืบต่อมาให้ทราบถึงประวัติได้

ใต้กำแพงแก้วลงมาโดยรอบ เว้นแต่ด้านทิศเหนือมีระเบียง “คันทาคู” เป็นซุ้มยาวตลอดแนวทั้งสี่ด้าน กว้างยาวเท่ากัน ด้านละ ๑๘ วา ๑ ศอก ๑๕ นิ้ว ใต้ซุ้มโดยรอบมีพระพุทธรูปยืนและนั่งทั้ง ๔ ทิศ คือทิศเหนือยืน ๑๔ รูป นั่ง ๔ รูป ทิศตะวันออกยืน ๑๕ รูป นั่ง ๔ รูป ทิศใต้ยืน ๑๒ รูป นั่ง ๔ รูป ทิศตะวันตกยืน ๑๔ รูป นั่ง ๑๐ รูป รวม ๔๒ องค์ ระเบียงคันทาคูนี้เป็นสถานที่ที่ร่มรื่นเย็นสบายและเงียบสงัดเหมาะสำหรับนั่งท่องบ่นตำรา เรียกตามภาษาราชการว่า “วิหารทักเขษตร” เพราะทำเป็นเพิงคล้ายกระท่อมของชาวนา

๕. วงกลมใหญ่โดยรอบองค์พระเจดีย์บรมธาตุ ซึ่งอยู่ตรงปากระฆัง (หรือโอคว่ำ) เป็นจุดเริ่มต้นที่จะแลเห็นองค์พระเจดีย์ขึ้นไปตอนบนไปจนถึงยอด หรือจะเรียกว่าเป็นตอน “ปากระฆัง” ก็ได้

๖. พุ่มใบ้ง หรือทิวระฆัง นับเป็นส่วนตอนที่แสดงให้เห็นส่วนสำคัญขององค์พระเจดีย์ สร้างด้วยปูนเพชรอย่างแน่นหนาदारมาก

๗. คอระฆัง คือส่วนที่มั่นคงมากขึ้นไปตอนบนเพื่อจะรองรับฐานบน

หรือบัลลังก์

๘. บัลลังก์ สี่เหลี่ยม เป็นฐานที่จะรองรับส่วนยอดขององค์พระเจดีย์

๙. หลังเหม คือส่วนที่สร้างทับบัลลังก์ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง

๑๐. พระเวียน เป็นพระพุทธรูป ๘ องค์ที่เดินเวียนรอบทักษิณาวารมีชื่อว่า- (๑) พระโกญทัญญะ- (๒) พระมหากัสสปะ- (๓) พระสารีบุตร (๔) พระอุบาลี- (๕) พระอานนท์- (๖) พระกัมปณี- (๗) พระโมคคัลลาน (๘) พระราหุล

๑๑. เพดานพระเวียน ทำเป็นซุ้มยื่นออกมาโดยรอบ มีเชิงชายห้อยเป็นรูปจักร เพื่อกำบังลมและฝน มองเห็นแต่ไกล

๑๒. ปล้องไฉน เป็นรูปปล้องค้อยๆ เรียวเล็กขึ้นไป จำนวน ๕๒ ปล้อง ซึ่งเป็นส่วนยอดสำคัญของพระเจดีย์

๑๓. บัวคว่ำบัวหงายอยู่ตอนบนสุดของปล้องไฉนโดยรอบทำด้วยทอง

๑๔. ยอดปัลลิว เป็นส่วนตอนแรกที่เด่นที่สุดขององค์พระเจดีย์หุ้มด้วยทองคำ หนาขนาดใบตาล ยาว ๔ วา ๒ ศอก รวมน้ำหนักทองคำทั้งหมด ๘๐๐ ชั่ง ทองคำนี้เป็นของชาวอินเดียและของชาวเมืองนครศรีธรรมราช นำโดยพระเจ้าศรีธรรมโศกราชผู้เป็นกษัตริย์ปกครองอยู่ในเวลานั้น สมทบสร้างร่วมกันชาวอินเดียถึงกล่าวนั้นมี ๓ คนพี่น้องท้องเดียวกัน พี่เอื่อยเป็นเศรษฐีใหญ่ชื่อ “โคททรี” น้องอีก ๒ คน ชื่อ “ท้าวราช” และ “ท้าวศรี” มาจากอินเดียโดยเรือสำเภาใหญ่ ๓ ลำ มีบิรवारมาด้วยนับร้อย บรรทุกสิ่งของและทองคำมาสองเกวียน รวมกับของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชด้วยเป็น ๘๐๐ ชั่ง โดยให้ช่างแผ่ทองคำหุ้มยอดพระธาตุ ทำให้ชาวบ้านทั่วไปนิยมเรียกว่า “พระธาตุยอดทอง”

๑๕. ประทุมโกษ เป็นรูปดอกบัวพุ่มโดยรอบ อยู่ตอนบนสุดของยอดปัลลิว

๑๖. ยอดปัลลีน้อย อยู่เหนือประทุมโกษขึ้นไปอีก

๑๗. กรงแก้ว อยู่บนยอดปลีน้อย ภายในกรงแก้วมีพานสัมฤทธิ์รูปเกลี้ยง มีกลีบนี้ออกไปทั้งสี่ทิศ ตรงกลางพานมีรูปผู้ร่ายด้วยลวดทองไหลปลายนมาในพาน แล้วคัดให้ฝ่ายออกตามขอบพาน แล้วรวบปลายกระพุ่มบัว กุลคล้ายกับกรงจึงเรียกว่ากรงแก้ว กรงนี้มีซี่กรง ๔ ซี่ แต่ละซี่สวมด้วยลูกแก้วโตเท่าผลหมากสุก ซี่ละ ๑๖ ลูก รวมเป็นลูกแก้ว ๖๔ ลูก แต่ตรงใจกลางของพานนั้นมีโคหรือหลักทองคำขนาดเล็ก เป็นแกนกลางสำหรับยึดพานให้มั่นคง ในโคหรือหลักนี้สวมดวงแก้ว ๔ ลูก ซึ่งหมายถึงมรรค ๘ และนิพพาน ๑ ในพานนี้เป็นที่ประดิษฐานดวงแก้วที่คนชื่อ “พรานสุริย์” นำมาถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกเมื่อสร้างพระธาตุใหม่ ๆ เป็นดวงแก้วที่ใส่ใสสะอาดหักห้ามด้วยลวดทองคำ ผูกติดไว้กับแกนกลาง ระหว่างช่องซี่กรงของกรงแก้วนี้มีตะกรุดและลูกประคำศิลา ร่ายด้วยลวดทองคำเป็นพวงห้อยเป็นรูปตาข่ายกันอยู่โดยรอบ นอกจากนี้ยังมีของมีค่าอื่นๆ เช่น สร้อย แหวน และต่างหูทองคำผูกติดอยู่เป็นพุทธบูชา เป็นอันมาก

๑๘. นพสุริย์ เป็นยอดแหลมเสียดแทงขึ้นสู่ท้องฟ้า ส่งแสงประกายยับยั้งอยู่ตลอดเวลา ทำให้น่าดูและบังเกิดความเลื่อมใสในองค์พระเจดีย์จนไม่อาจที่จะลืมได้

๑๙. หม้อทองคำ อยู่บนยอดสุดขององค์พระเจดีย์ โทเท่าฟองไข่ไก่ ตั้งอัดแน่นอยู่ระหว่างยอดคนพสุริย์ ปากหม้อหงายขึ้นสู่ท้องฟ้า ในหม้อเป็นที่เก็บบิณฑองค่าซึ่งทำเป็นรูปคันธงก้ามทอง ห้อยใบโพธิ์ทองและดอกไม้ไหวทำด้วยกระมุขเพชร ใต้หม้อทองคำมีก้าโลหะกรองรับและยึดฐานหม้อไว้ไม่ให้เคลื่อนไหวได้ หม้อทองคำนี้เพิ่งจะนำขึ้นไปประดิษฐานไว้ที่หลัง โดยวัตถุประสงคสำคัญเพื่อจะเป็นที่เก็บกระมุขเพชรกั้งกล่าว เพราะเป็นของสูงซึ่งเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม ณ นคร) ได้รับพระราชทานมาจากพระปิยะมหาราชในพระราชพิธีโสกันต์ (ทักษุ) ทุกกระหม่อมเจ้าฟ้าวัชรวิเทศแล้วตกทอดมายังธิดาของท่านชื่อ “คุณนุ้ย ณ นคร” แล้วได้มอบหมายให้

อาจารย์ชื่อ “อาจารย์แก้วชิน” จัดทำคันธกัณฑ์ของบักได๋ในหม้อทอง นำขึ้นไปประดิษฐานไว้ระหว่างนพสุรย์ ในโอกาสเดียวกันกับที่ทางราชการ บ้านเมืองจัดสร้างสายล่อฟ้า เมื่อพ.ศ. ๒๔๕๗ จึงนับว่าหม้อทองคำนี้เป็น ส่วนตอนที่อยู่บนยอดสุดขององค์เจดีย์พระบรมธาตุ เมืองนครศรีธรรมราช เกี่ยวันกระชุมเพชรที่เจ้าพระยาสุธรรมมนตรีได้รับพระราชทานมาจากพระหัตถ์- ของพระพุทธเจ้าหลวงรัชกาลที่ ๕ ก็ยังคงประดิษฐานให้เป็นส่วนประกอบ สำคัญยิ่งของพระบรมธาตุอยู่ตลอดมา

เมื่อวัดส่วนต่อนต่างๆขององค์เจดีย์พระบรมธาตุ ตั้งแต่พื้นดินจนถึง ยอดสูงสุดเมฆแล้วก็จะมีความสูงถึง ๑ เส้น ๑๘ วา ๒ ศอก นับเป็นสิ่ง ก่อสร้างที่วิจิตรพิสดารมั่นคงถาวรที่สุด แสดงให้เห็นถึงความเลื่อมใสศรัทธา ในบรรพพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นและจริงจัง และเต็มเปี่ยมไปด้วยความ เสียสละ เพราะฉะนั้นองค์เจดีย์พระบรมธาตุจึงเป็นที่รวมวิญญาณของ- บรรพชน นับตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้าตลอดลงมาจนกระทั่งยุคสมัยปัจจุบัน และสิ่งก่อสร้างชั้นนี้ที่ทำหายกาลเวลาที่ผ่านมานั้น เป็นเครื่องเตือนให้คน รุ่นปัจจุบัน และอนาคตได้รำลึกถึงการสืบสายพระพุทธศาสนาให้ยืนยงอยู่ตลอด ไปชั่วอนันตวัน

ปูชนียสถานและวัตถุในวัดพระมหาธาตุนครศรีธรรมราช

ในบริเวณสถานที่ตั้งขององค์พระเจดีย์บรมธาตุนั้น ถือกันมาแต่กาล ก่อนช้านานว่า เป็นพุทธาวาสยานกลางของพุทธศาสนิกชนทั้งบรรพชิตและ - คฤหัสถ์ทั่วไป ปกครองดูแลโดยพระภิกษุสงฆ์ชั้นเถระ “๔ กา” ต่อมาได้กลายเป็นที่ “สังฆาวาส” คือเป็นวัดที่มีพระสงฆ์อยู่ประจำพรรษามีเจ้าอาวาส ปกครองเหมือนวัดทั่วไป ทั้งนี้เริ่มเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาจนกระทั่ง บัดนี้ โดยมีฐานะเป็นวัดหลวงชั้นเอก ประเภท “วรมหาวิหาร”

ในอาณาบริเวณวัดพระมหาธาตุ นอกจากมีองค์เจดีย์พระบรมธาตุเป็น เจดีย์ประธานอยู่แล้ว ยังมีเจดีย์อื่นๆ ที่เป็นบวรารเจดีย์ ถึง ๑๕๘ เจดีย์

อาจกล่าวได้ว่า “เจดีย์ระตะแซง เสียยกออก” ซึ่งล้วนแต่สร้างด้วยวาม
 ประณีตบรรจงมีแบบอย่างต่าง ๆ กัน ได้สร้างเพิ่มเติมสืบต่อกันมา หลายยุค
 หลายสมัย นอกจากยังมีวิหารและพระพุทธรูปที่สำคัญ ๆ อยู่อีกเป็นอันมาก
 เช่น — ๑) วิหารหลวง ความจริงมีฐานะเป็นโบสถ์ของวัด เป็นสถานที่
 ที่ประกอบพิธีสำคัญ ๆ ของทางราชการบ้านเมืองด้วย เป็นสิ่งก่อสร้างที่แสดง
 ศิลปกรรมอย่างวิจิตรตระการตาทั้งภายในและภายนอก สร้างขึ้นครั้งแรก
 โดยพระศรีมหาราชา ต่อมาเป็นพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ภายในวิหารมี
 พระประธานที่สูงและใหญ่ที่สุดในบ้นท์ไค เพดานวิหารประดับด้วยแก้ว
 กระจกเป็นรูปวงกวาว กุระอับระยับ สวยงามมาก เสาวิหารสร้างเอียงเข้า
 ใน ซึ่งมีแห่งเดียวในประเทศไทย — ๒) วิหารพระธรรมศาลา สร้างขึ้นโดย
 พระมหาเถรเหมวรงค์ และได้มีการซ่อมแซมตกแต่งต่อมาอีกหลายครั้ง ภาย
 นอกวิหารเชิงบันได เป็นที่ประดิษฐานรูปของเจ้าชายทนกุมารผู้นำพระสาร์
 ริกธาตุมาจากลังกาทวีป ภายในวิหารมีเจดีย์ ชื่อว่า “เจดีย์สวรรค์” สร้าง
 ไว้เป็นอนุสาวรีย์แก่พระยารามราชท้ายน้ำ เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ผู้บ่
 อกันเมืองนครฯ และขับไล่ข้าศึกออกไปจนตัวตายในที่รบ เมื่อ พ.ศ.๒๑๘๑
 อัฐิธาตุของวีรชนผู้นี้ได้ถูกบรรจุไว้ในเจดีย์นี้ — ๓) วิหารพระมหาหรือ
 พิเนษกรรมณ์ เป็นวิหารที่มีภาพปูนปั้นที่ฝาผนังสองข้างบันไดที่จะขึ้นไปสู่ฐาน
 ทักษิณ แสดงประวัติตอนเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จหนีทรงม้า ออกผนวช สร้าง
 ในสมัยพระเจ้าบรมโกษอยู่แห่งกรุงศรีอยุธยา ทางด้านซ้ายของบันไดมีรอยพระ
 พุทธบาทจำลอง ส่วนทางด้านขวาเป็นที่ประดิษฐาน “เทวคาประจำเมือง” ทรง
 เชิงบันไดมียักษ์ถือไม้กระบองอยู่สองตน, มีสิงห์, มีพญานาค โผล่หัวขึ้นมา
 จากใต้พิภพ และพระยาครุฑกระพือปีก สิ่งเหล่านี้เป็นรูปปั้นอย่างสวยงามถูก
 เสกให้เป็น “หุ่นยนต์” ไว้รักษาดูแลพระธาตุ — ๔) วิหารเขียน เรียกชื่อ
 ตามลายเขียนซึ่งปรากฏอยู่ที่เสาธงรักบี้ทองสวยงามระยับจับตา ต่อมาใช้เป็น
 สถานที่เก็บสรรพวัตถุของมีค่ามหาศาลประมาณราคามิไค นับแต่สมัยโบราณ
 หลายร้อยปีมาแล้ว เช่น เครื่องจินคามาณี สิ่งอัญมณี ที่ทำด้วยแก้วแหวนเงินทอง

รูปพรรณ เครื่องประดับกายต่างๆ พระพุทธรูปใหญ่เล็กปางต่างๆ และ
 เงินตราหลายสมัย มารวมอยู่ด้วยกัน จนบัดนี้กลายเป็นมีฐานะเป็นพิพิธภัณฑ์
 ของวัดพระมหาธาตุ ของเหล่านี้มีผู้ถือศรัทธาให้แก่วัดเป็นเครื่องบูชาพระ
 มหาธาตุมากขึ้น ๆ จนบัดนี้ทางวัดได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นใหม่เพื่อจัดเป็น
 ระบบพิพิธภัณฑ์ให้สมบูรณ์แบบ— ๕) วิหารโพธิ์ลังกา เป็นส่วนหนึ่ง
 ของพิพิธภัณฑ์ มีสิ่งของที่นำศึกษามาก เช่น กานหามที่กษัตริย์เมืองนครฯ
 ใช้ในการเสด็จไปที่ต่าง ๆ ตลอดจนถึงหีบศพกษัตริย์ก็ยังคงเก็บรักษาไว้
 และเครื่องราชบรรณาการที่เจ้าเมือง ๑๒ นักขัตร์ส่งมาถวายก็ยังมิให้เห็นเป็น
 ต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง เป็นสิ่งแสดงถึงความเป็นราชอาณาจักรของเมืองนคร-
 ศรีธรรมราชมาก่อน— ๖) วิหารสามจอม สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกให้แก่
 นายสามจอม ขุนนางผู้ใหญ่จากกรุงศรีอยุธยา เมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีมาแล้ว
 โดยได้รับพระกระแสรับสั่งจากพระเจ้าแผ่นดิน ให้ออกมาสำรวจและแบ่ง
 ที่ดินให้เป็นที “นาจันทน์” มอบหมายให้แก่ “ข้าพระธาตุ” ทำนาถวายแก่
 พระเถระ “๔ กหา” ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาพระธาตุในสมัยก่อน ภายในวิหารนี้
 เป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นทรงเครื่องของพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กษัตริย์ผู้-
 ครองอาณาจักรนครศรีธรรมราช— ๗) วิหารทัพบกษेत्र หรือวิหารหินธาตุ
 ทามที่ได้บรรยายไว้แล้ว— ๘) วิหารคค คือวิหารที่คคไปโดยรอบด้านนอก
 ขององค์เจดีย์พระบรมธาตุทั้งสี่ด้าน ภายในวิหารคคนี้เป็นที่ประดิษฐาน
 พระพุทธรูปปางต่าง ๆ มีจำนวนถึง ๑๗๒ องค์ชาวบ้านเรียกว่า “พระค้าน”
 ก็หมายถึงพระที่อยู่รอบค้าน ในช่วงต่างๆ ในวิหารพระค้านนี้ใช้เป็นทีสวด
 ลายลักษณ์และอ่านทำนองเสนาะมาตั้งแต่สมัยอยุธยา— ๙) วิหารพระแอค หรือ
 พระมหากัจจายนะ เป็นที่ประดิษฐานพระมหากัจจายนะ อยู่ใกล้ๆ กับวิหาร
 สามจอม

ว่าด้วยพระพุทธรูปที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ก็คือ— ๑) พระร่วงโรจนฤทธิ์
 เป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์แทนพระร่วงแห่งกรุงสุโขทัย องค์ที่ ๑ —
 ๒) พระแก้วมรกต (น้อย) มีลักษณะสีเขียว แข็ง ทำด้วยแก้วมรกต— ๓.) พระศรี-

อารยเมกไตรย์— ๔) พระบรมราชาธิราช เป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์ แทนองค์พระเจ้าอู่ทอง กษัตริย์พระองค์แรกแห่งกรุงศรีอยุธยา— ๕) พระพิชิตท้าวชมพู— ๖) พระพุทธรูปเจ้าทนกमारและเจ้าหญิงเหมชาลา เป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์แทนหน้าอกกษัตริย์ทั้งสอง ผู้นำพระบรมสารีริกธาตุมาฝั่งและก่อเครื่องหมายไว้ครั้งแรกที่หาคทรายแก้ว (คือในบริเวณวัดพระมหาธาตุปัจจุบันนี้)— ๗) พระพวย เป็นพระรูปศักดิ์สิทธิ์มาก เรียกชื่อตามลักษณะที่มีรูปพวยไหลออกมาจากองค์พระ ผู้บนบานทั้งหลายมักจะได้รับพรให้สมปรารถนา โดยเฉพาะการขอให้ลูกชายหรือหญิงตามต้องการ— ๘) พระจันทร์สัมฤทธิ์ มีผู้พบอยู่ภายในต้นจันทร์ใหญ่— ๙) เทวรูปจตุโลกบาล คือ ท้าวเวรหาราช, ท้าวทศรราช, ท้าววิรูปหก และท้าววิรูปักษ์ เป็นเทพยดารักษาบ้านเมือง ซึ่งในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาทุกปี ผู้เป็นประธานในพิธี (ส่วนมากผู้ว่าราชการจังหวัด) ได้ประกาศอัญเชิญอุทยานาภของท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่ มาปกปักรักษาพระมหา-กษัตริย์ไทย และกลั่นบาลให้ทรงพระเจริญทรงพระเกษมสำราญอยู่ภายใต้เศวตฉัตรตลอดวันคืนกาล— ๑๐) พระพุทธสิหิงค์จำลอง เหมือนองค์จริงกับที่ประดิษฐานอยู่ในหอพระพุทธสิหิงค์ ในบริเวณวัง กษัตริย์ นคร ศรี-ธรรมราช หรือเดิมนั้นคือศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช— ๑๑) พระพุทธไสยาสน์ใหญ่ ๒ พระองค์ ประดิษฐานอยู่ที่วิหารโพธิ์ลังกา และ ในบริเวณวัดพระมหาธาตุทางทิศเหนือซึ่งเดิมเป็นวัดพระเดิม พระพุทธรูปไสยาสน์ทั้งสองนี้มีอายุการสร้างมา ๖๕๔ ปีแล้ว จนบัดนี้ (พ.ศ. ๒๕๑๘)— ๑๒) พระแลดู เรียกชื่อตามเหตุการณ์ที่ผู้เข้าสักการบูชาเมื่อได้แลองค์พระแล้วก็จะรู้สึกเคลิบเคลิ้มในความสวยงามขององค์พระ จนถึงกับต้องเอาดูที่ร่างกายตนเอง เป็นพระพุทธรูปที่มีพระเนตรงามมาก และมองดูผู้เข้ากราบไหว้ได้รอบทิศจนทำให้รู้สึกว่าเหมือนถูกสกดจิต— ๑๓) พระพุทธรูป ๕๔ องค์รอบฐานดินธาตุ เป็นพระพุทธรูปตระกูลศิลป์แบบโจละและเสนา แต่ละองค์มีความสวยงามมาก— ๑๔) พระบุญมาก ทำด้วยหิน

ประดิษฐานอยู่ในซุ้มภูเขาพระพุทธรบาทในบริเวณลานวัดพระมหาธาตุ นิยมกันมากในการขอให้มิบุตร (ไม่ว่าชายหรือหญิง) ต่างกับพระพวยที่จะขอบุตร ให้เจาะจงเป็นชายหรือเป็นหญิงก็ได้ นอกจากนั้นยังมี- ๑๕) พระพุทธรบาทจำลองขนาดใหญ่ สร้างขึ้นเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยจำลองต่างๆ ลงในรอยพระพุทธรบาทตามปรากฏในพระพุทธรประวัติ หินศิลาที่จำลองพระพุทธรบาทนี้เป็นของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม ณ นคร) ยาว ๘๔ นิ้ว กว้าง ๔๔ นิ้ว ดำเนินการสร้างโดยพระรัตนธัชมุนี (ม่วง ศรีวิรัตน์) เมื่อครั้งยังเป็นพระศิวิธรรมมุนี ร่วมกับ พระครูภาแก้ว (สี) และพระยารณชัย-ชาณยุทธ (ถนอมวิบุณยเกตุ) เมื่อครั้งยังเป็นพระยาตรังคภูมิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช พระพุทธรบาทจำลองนี้ประดิษฐานอยู่บนยอดเขาที่สร้างขึ้นโดยเอาหินและดินมาก่อเป็นรูปภูเขา สูง ๗ วา แล้วสร้างมณฑปสวยงามเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรบาทจำลองไว้ภายใน มีบันไดขึ้นลงทางทิศตะวันออกไปตะวันตก ภายในภูเขาค้ำหน้าทำเป็นถ้ำในถ้ำนั้นมีพระพุทธรูปสำคัญอีกองค์หนึ่งชื่อว่า “พระบุญยาก” ทำด้วยหิน หน้าตักกว้าง ๓ ศอก ๓ นิ้ว สูง ๑ วา ๑๒ นิ้ว- ๑๖) พระปัญญา เป็นพระรูปใหญ่อยู่ในซุ้มเจดีย์องค์หนึ่ง มีลักษณะสง่าผ่าเผยเคร่งขามแต่เห็นแล้วประทับใจในบุคคลลักษณะเป็นพระพุทธรูปที่นิยมกันในบรรดาชาวพุทธว่าท่านสามารถให้ปัญญาแก่ทุกๆ คนที่เข้าไปสักการะ- ๑๗) เจดีย์หิน มีลวดลายตามแบบวัฒนธรรมจีนล้อมรอบด้วยคันหว่า เป็นเจดีย์ที่มีปริศนาว่าเป็นที่บรรจุอัฐิธาตุของผู้ใด ไม่มีใครบอกได้ เพราะปิดเป็นความลับกันมาเกือบ ๑๖๐ ปีแล้ว แต่เนื่องจากความลับไม่มีในโลก จึงได้คลี่คลายออกมาตามลำดับกาลเวลาว่า เป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้สร้างขึ้นโดยเจ้าพระยาศรีธรรมโศกราช (น้อย) โอรสของสมเด็จพระเจ้าตากสิน เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๕๔ หลังจากเสร็จการศึกษาปราบกบฏเมืองไทรบุรีมาแล้ว ที่ได้มีต้นหว่าล้อมรอบก็เพราะปรากฏว่าพระเจ้าตากสินมหาราชทรงพอพระทัยประทับใต้ต้นหว่า ที่มี

ร่วมโบกนา และมีฝูงนกมากินลูกหว่าในช่วงเวลาที่พระองค์เสด็จไปปราบก๊กต่าง ๆ อยู่เสมอ (เรื่องนี้โปรดดูรายละเอียดในหนังสือหน่วยพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหน้าพระบรมธาตุ ซึ่งข้าพเจ้าผู้เขียนได้ค้นคว้าขีดเขียนไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕) — ๑๘) รูปปั้นเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช (น้อย) ในท่าคนนั่งเท่าคนจริง เป็นรูปปั้นมีเครื่องทรงแบบฉลองพระองค์เหมือนกษัตริย์ในฐานะที่พระองค์เป็นพระบรมราชโอรสของกษัตริย์ ชั้นมหाराชของเมืองไทย และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ชั้น “เจ้าพระยา” มาจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ แห่งพระราชวงศ์จักรีในฐานะเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยนั้น หลังจากที่เจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช (น้อย) สิ้นอายุขัยไปแล้ว เจ้าพระสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม ณ นคร) ผู้บุตรซึ่งได้เป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาก็ได้เอาฐิฐของเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราชบรรจุไว้ในรูปปั้นนั้น แล้วเรียกชื่อรูปปั้นนั้นว่าเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช แล้วนำประดิษฐานไว้ในวิหารสามจอม ซึ่งเป็นที่เก็บรวบรวมยัฐิธาตุของ “เชื้อสายกษัตริย์เมืองนครฯ” กว้ย

วัดพระมหาธาตุนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเนื้อที่ ๒๕ ไร่ ๓ งาน รอบนอกมีกำแพงอิฐเป็นเขต กั้นหน้าสู่ถนนราชดำเนินทางทิศตะวันออก เป็นสิ่งแสดงความเจริญของพระพุทธศาสนาที่มามีหลักมั่นคงไว้ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ขอทวีปเอเชีย นับเวลาไม่ต่ำกว่า ๑๖๖๓ ปีมาแล้ว จนกระทั่งบัดนี้ (พ.ศ. ๒๕๑๕)

รายชื่อผู้พิพากษาที่เข้ารับราชการที่ศาลจังหวัดปากพนัง

รวบรวมโดย... นายบุชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดปากพนัง

ศาลจังหวัดปากพนังได้เปิดดำเนินการพิจารณาคดีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ซึ่งในระบอบเวลาดังกล่าวจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ก็มีผู้พิพากษาประจำศาลออกมา แต่ไม่ได้ค้นคว้าหลักฐานต่าง ๆ เพื่อหารายชื่อของท่านเหล่านั้นแล้ว ก็ไม่มีหลักฐานยืนยันได้ จึงขาดรายชื่อไป เพียงจะมีหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นต้นมา จึงได้นำลงพิมพ์ไว้แล้ว

อนึ่ง เนื่องจากหลักฐานต่าง ๆ ไม่ค่อยจะสมบูรณ์ อาจจะมีขาดตกบกพร่องไปบ้าง ผู้รวบรวมต้องขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย.

พ.ศ. ๒๔๗๑

พ.ศ. ๒๔๗๓

ผู้พิพากษา อ.ท.หลวงนิติฤกษ์ประภังย์
(ทองอยู่ อินสว่าง)

ผู้พิพากษา อ.ท.หลวงนิติฤกษ์ประภังย์
(ทองอยู่ อินสว่าง)

ผู้พิพากษารอง ร.อ.ท.ขุนเทพสุภา
(อึ้ง บัณเฑียร)

ผู้พิพากษารอง ร.อ.ท.ขุนเทพสุภา
(อึ้ง บัณเฑียร)

จำศาล ร.อ.ท.เกษม อิศกุล

จำศาล ร.อ.ท.เกษม อิศกุล

พ.ศ. ๒๔๗๔

พ.ศ. ๒๔๗๒

ผู้พิพากษา อ.ท.หลวงนิติฤกษ์ประภังย์
(ทองอยู่ อินสว่าง)

ผู้พิพากษา อ.ท.พระคุณยนาทน้อยพิจิตร

ผู้พิพากษา ร.อ.อ.หลวงวิชัยนิตินาท

จำศาล ร.อ.ท.เกษม อิศกุล

พ.ศ. ๒๔๗๕

ผู้พิพากษารอง ร.อ.ท.ขุนเทพสุภา
(อึ้ง บัณเฑียร)

ผู้พิพากษา อ.ท.พระคุณยนาทน้อยพิจิตร

ผู้พิพากษา ร.อ.อ.หลวงวิชัยนิตินาท

จำศาล ร.อ.ท.เกษม อิศกุล

จำศาล ร.อ.ท.เกษม อิศกุล

พ.ศ. ๒๔๗๖

ผู้พิพากษา อ.ท.พระคุณยานาณพิจิตร
 ผู้พิพากษา ร.อ.อ.หลวงวิชัยนิตินาท
 จำศาล ร.อ.ท.เกษม อิศกุล

พ.ศ. ๒๔๗๗

ผู้พิพากษา หลวงสุทธิตเทศนฤนาท
 ผู้พิพากษารอง หลวงประพัทธ์ศุภนัย
 จำศาล นายเกษม อิศกุล

พ.ศ. ๒๔๗๘

ผู้พิพากษา หลวงสุทธิตเทศนฤนาท
 ผู้พิพากษารอง หลวงประพัทธ์ศุภนัย
 จำศาล นายเกษม อิศกุล

พ.ศ. ๒๔๗๙

ผู้พิพากษา หลวงสุทธิตเทศนฤนาท
 ผู้พิพากษารอง นายผยอง กรลักษ์ณ
 จำศาล นายเกษม อิศกุล

พ.ศ. ๒๔๘๐

ผู้พิพากษา หลวงสุทธิตเทศนฤนาท
 ผู้พิพากษา นายแก้ว เขมจรัส
 จำศาล นายเกษม อิศกุล

พ.ศ. ๒๔๘๑

ผู้พิพากษา หลวงวิบูลย์บัณฑิตยกิจ
 ผู้พิพากษา นายแก้ว เขมจรัส
 ผู้พิพากษา นายจุก ธีระวัฒน์
 จำศาล นายทอง อยู่เกษ เนติบัณฑิต

พ.ศ. ๒๔๘๒

ผู้พิพากษา หลวงวิบูลย์บัณฑิตยกิจ
 ผู้พิพากษา นายแก้ว เขมจรัส
 ผู้พิพากษา นายโกวิทย์ ธีระวัฒน์
 จำศาล นายจรัส ศรีวรรณ

พ.ศ. ๒๔๘๓

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล หลวงวิบูลย์บัณฑิตยกิจ
 ผู้พิพากษา นายแก้ว เขมจรัส
 ผู้พิพากษา นายโกวิทย์ ธีระวัฒน์
 จำศาล นายชัยประภา นพคุณ

พ.ศ. ๒๔๘๔

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล หลวงนรการณวิสิทธิ์
 ผู้พิพากษา นายโกวิทย์ ธีระวัฒน์
 ผู้พิพากษา นายเทียบ นองบุญนาท
 จำศาล นายชัยประภา นพคุณ

พ.ศ. ๒๔๘๕

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล นายกระแสร์ วัชรากัย
 ผู้พิพากษา นายเทียบ นองบุญนาท
 ผู้พิพากษา นายแสง ถักพลี
 จำศาล นายฉันท ถีลากุล

พ.ศ. ๒๔๘๖

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล นายกระแสร์ วัชรากัย
 ผู้พิพากษา นายเทียบ นองบุญนาท
 ผู้พิพากษา นายแสง ถักพลี
 จำศาล นายฉันท ถีลากุล

พ.ศ. ๒๔๘๓

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายกระแสร์ วัชรภักย์

ผู้พิพากษา นายเทียบ นองบุญนาท

ผู้พิพากษา นายแสวง ลักขผลิ

จำศาล นายถนัค ลีลาภูล

พ.ศ. ๒๔๘๔

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายกระแสร์ วัชรภักย์

ผู้พิพากษา นายเทียบ นองบุญนาท

ผู้พิพากษา นายแสวง ลักขผลิ

จำศาล นายถนัค ลีลาภูล

พ.ศ. ๒๔๘๕

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายเสนอ บุญเกียรติ

ผู้พิพากษา นายเทียบ นองบุญนาท

ผู้พิพากษา นายจรัส ศรีวรรณะ

จำศาล นายถนัค ลีลาภูล

พ.ศ. ๒๔๘๖

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

หลวงวิมลสัจจารักษ์

ผู้พิพากษา นายจรัส ศรีวรรณะ

ผู้พิพากษา นายสเมธ ทิพย์มนตรี

จำศาล นายไสว บำรุงพงศ์

พ.ศ. ๒๔๘๖

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

หลวงวิมลสัจจารักษ์

ผู้พิพากษา นายจรัส ศรีวรรณะ

ผู้พิพากษา นายสเมธ ทิพย์มนตรี

จำศาล นายทวี มนูญบิจู

พ.ศ. ๒๔๘๗

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

หลวงวิมลสัจจารักษ์

ผู้พิพากษา นายสเมธ ทิพย์มนตรี

ผู้พิพากษา นายชุม สุนทรชัย

จำศาล นายทวี มนูญบิจู

พ.ศ. ๒๔๘๘

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายศิลป์ ศิลปกรพิศาล

ผู้พิพากษา นายสเมธ ทิพย์มนตรี

ผู้พิพากษา นายชุม สุนทรชัย

จำศาล นายอนวัตร บุญนาท

พ.ศ. ๒๔๘๙

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายทองคำ จารุเหติ

ผู้พิพากษา นายสเมธ ทิพย์มนตรี

ผู้พิพากษา นายชุม สุนทรชัย

จำศาล นายอนวัตร บุญนาท

พ.ศ. ๒๔๙๕

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายจอง วิชัยยะ

ผู้พิพากษา นายสุวัฒน์ รัตนสาร

ผู้พิพากษา นายประคิษฐ์ ทิมมณี

จำศาล นายอนุวัตร บุณนาท

พ.ศ. ๒๔๙๖

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายจอง วิชัยยะ

ผู้พิพากษา นายสุวัฒน์ รัตนสาร

ผู้พิพากษา นายประคิษฐ์ ทิมมณี

จำศาล นายอนุวัตร บุณนาท

พ.ศ. ๒๔๙๗

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายบุญเกียรติ อรรถนะกะ

ผู้พิพากษา นายประคิษฐ์ ทิมมณี

ผู้พิพากษา นายขจร โรจนวิภาต

จำศาล

นายเรืองสวัสดิ์ พรหมสาขา ณ สกลนคร

พ.ศ. ๒๔๙๘

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายบุญเกียรติ อรรถนะกะ

ผู้พิพากษา นายขจร โรจนวิภาต

ผู้พิพากษา นายหม่อม ศรีสรรพวงค์

ผู้พิพากษา นายสถิตย์ สถานานนท์

จำศาล

นายเรืองสวัสดิ์ พรหมสาขา ณ สกลนคร

พ.ศ. ๒๔๙๙

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายบันโน สุขทรศนีย์

ผู้พิพากษา นายขจร โรจนวิภาต

ผู้พิพากษา นายหม่อม ศรีสรรพวงค์

ผู้พิพากษา นายสถิตย์ สถานานนท์

จำศาล

นายเรืองสวัสดิ์ พรหมสาขา ณ สกลนคร

พ.ศ. ๒๕๐๐

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายบันโน สุขทรศนีย์

ผู้พิพากษา นายขจร โรจนวิภาต

ผู้พิพากษา นายสถิตย์ สถานานนท์

ผู้พิพากษา นายสุรัช รัตนอุทม

จำศาล

นายเรืองสวัสดิ์ พรหมสาขา ณ สกลนคร

พ.ศ. ๒๕๐๑

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายศิริ กลัมพะสุท

ผู้พิพากษา นายวิจิต วิจารณ์

ผู้พิพากษา นายสุรัช รัตนอุทม

ผู้พิพากษา นายเจกณ์ เกตุอ่อนกล้อย

จำศาล (ว่าง)

พ.ศ. ๒๕๐๒

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายศิริ กลัมพะสุต

ผู้พิพากษา นายวิจิต วิจารณ์

ผู้พิพากษา นายสุรัช รัตนอุดม

ผู้พิพากษา นายเจตน์ เกลื้อนกล้อย

จำศาล (ว่าง)

พ.ศ. ๒๕๐๓

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายประสพ ปรัชญาภรณ์

ผู้พิพากษา นายวิจิต วิจารณ์

ผู้พิพากษา นายสุรัช รัตนอุดม

ผู้พิพากษา นายเจตน์ เกลื้อนกล้อย

จำศาล นายไพโรจน์ เรืองประคิษฐ์

พ.ศ. ๒๕๐๔

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายประสพ ปรัชญาภรณ์

ผู้พิพากษา นายโกมล อิศรางกูร ณ อยุธยา

ผู้พิพากษา นายระวี วีระพัฒน์

จำศาลทรี นายไพโรจน์ เรืองประคิษฐ์

พ.ศ. ๒๕๐๕

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายนิยม เอี่ยมโอภาส

ผู้พิพากษา นายคำรง อุดหวัดน์

ผู้พิพากษา นายสาร์ เสาวมล

ผู้พิพากษา นายระวี วีระพัฒน์

จำศาลทรี นายไพโรจน์ เรืองประคิษฐ์

พ.ศ. ๒๕๐๖

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายนิยม เอี่ยมโอภาส

ผู้พิพากษา นายคำรง อุดหวัดน์

ผู้พิพากษา นายสาร์ เสาวมล

ผู้พิพากษา นายระวี วีระพัฒน์

จำศาลทรี นายไพโรจน์ เรืองประคิษฐ์

พ.ศ. ๒๕๐๗

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายนิยม เอี่ยมโอภาส

ผู้พิพากษา นายคำรง อุดหวัดน์

ผู้พิพากษา นายสาร์ เสาวมล

ผู้พิพากษา นายระวี วีระพัฒน์

จำศาลทรี นายไพโรจน์ เรืองประคิษฐ์

พ.ศ. ๒๕๐๘

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายบัณฑิต พรหมบุญญา

ผู้พิพากษา

นายสาระ เสงี่ยมผล

ผู้พิพากษา

นายไพโรจน์ แก้วทอง

ผู้พิพากษา

นายไพโรจน์ รัตนอุดม

จำศาลโท

นายสว่าง เต็มสังข์

พ.ศ. ๒๕๐๙

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายวัชร รัตนสิงห์

ผู้พิพากษา

นายไพโรจน์ แก้วทอง

ผู้พิพากษา

นายไพโรจน์ รัตนอุดม

ผู้พิพากษา

นายสุเทพ กิจสวัสดิ์

จำศาลโท

นายสว่าง เต็มสังข์

พ.ศ. ๒๕๑๐

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายวัชร รัตนสิงห์

ผู้พิพากษา

นายไพโรจน์ แก้วทอง

ผู้พิพากษา

นายไพโรจน์ รัตนอุดม

ผู้พิพากษา

นายสุเทพ กิจสวัสดิ์

จำศาลโท

นายสว่าง เต็มสังข์

พ.ศ. ๒๕๑๑

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายบรรเทือง ภู่อุดม

ผู้พิพากษา

นายสุเทพ กิจสวัสดิ์

ผู้พิพากษา

นายวิชัย บุญอินทร์

ผู้พิพากษา

นายสุชาติ สุขสมิตร

จำศาลโท

นายสว่าง เต็มสังข์

พ.ศ. ๒๕๑๒

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายพิพัฒน์ จักรางกูร

ผู้พิพากษา

นายวิชัย บุญอินทร์

ผู้พิพากษา

นายสุชาติ สุขสมิตร

ผู้พิพากษา

นายสุพรรณ มากแสง

จำศาลโท

นายสว่าง เต็มสังข์

พ.ศ. ๒๕๑๓

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายพิพัฒน์ จักรางกูร

ผู้พิพากษา

นายสุพรรณ มากแสง

ผู้พิพากษา

นายสุชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษา

นายอร่าม หุตากร

จำศาลโท

นายสว่าง เต็มสังข์

พ.ศ. ๒๕๑๔

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายวุฒิ ยุววิทยาพานิชย์

ผู้พิพากษา

นายสุชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษา

นายอร่าม หุตากร

ผู้พิพากษา

นายวิระ อุดันโน

จำศาลโท

นายสว่าง เต็มสังข์

พ.ศ. ๒๕๑๕

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายชยากร ฉายะพิงค์

ผู้พิพากษา นายชูชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษา นายอร่าม หุตางกูร

ผู้พิพากษา นายวีระ อุดันโน

จำศาลโท (ว่าง)

พ.ศ. ๒๕๑๖

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายชยากร ฉายะพิงค์

ผู้พิพากษา นายชูชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษา นายอร่าม หุตางกูร

ผู้พิพากษา นายวีระ อุดันโน

จำศาลโท นายสมพงษ์ บุญภินนท์

พ.ศ. ๒๕๑๗

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายชยากร ฉายะพิงค์

ผู้พิพากษา นายชูชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษา

นายอร่าม หุตางกูร

ผู้พิพากษา

(ว่าง)

จำศาลโท

นายวิรัตน์ โคตรพัฒน์

พ.ศ. ๒๕๑๘

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายนำชัย สุนทรพินิจกิจ

ผู้พิพากษา นายชูชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษา นายอร่าม หุตางกูร

ผู้พิพากษา นายสมศักดิ์ เทวรักษ์กุล

จำศาลโท นายวิรัตน์ โคตรพัฒน์

พ.ศ. ๒๕๑๙

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายนำชัย สุนทรพินิจกิจ

ผู้พิพากษา นายชูชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษา นายอร่าม หุตางกูร

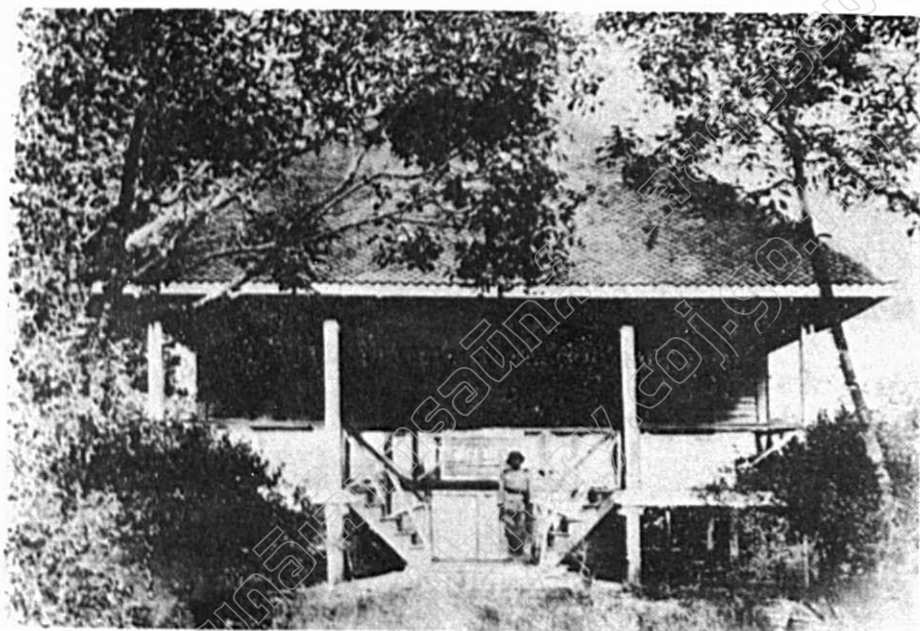
ผู้พิพากษา นายสมศักดิ์ เทวรักษ์กุล

จำศาลโท นายวิรัตน์ โคตรพัฒน์

อาคารศาลจังหวัดปากพนัง หลังเก่า
สร้างเมื่อ พ.ศ. 2470

อีกมุมหนึ่งของอาคารศาลหลังเก่า

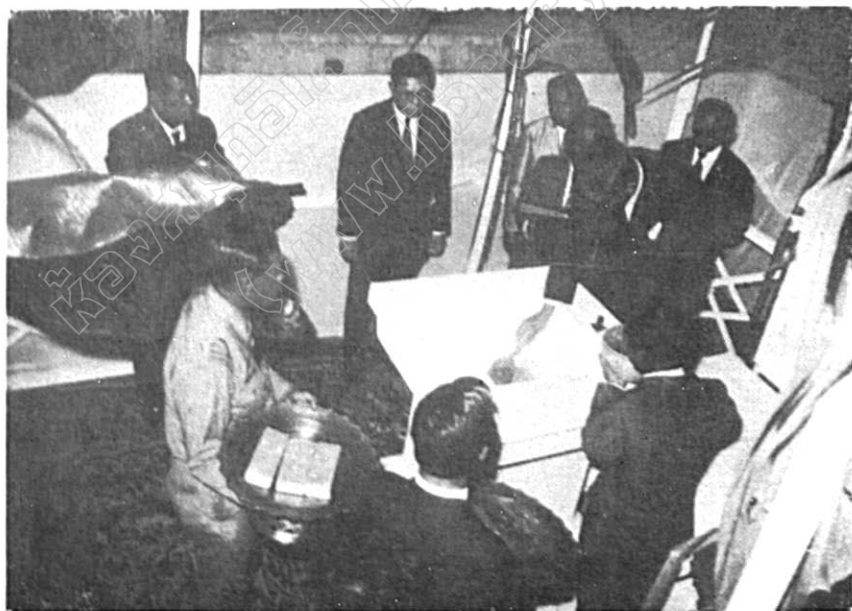

กล่าวรายงาน
ในวันทำพิธีวาง-
ศิลาฤกษ์

พริ้ววงศิลาฤษททำการศาลจังหวัดปากพนง

๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๘

อาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังใหม่

เป็นอาคารตึกทันสมัย ๒ ชั้น ขนาด ๖ บดลังก์ กว้าง ๘.๓๐ เมตร ยาว ๓๒.๒๐ เมตร
สร้างแล้วเสร็จ เมื่อ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ใช้งบก่อสร้าง ๕,๓๓๐,๐๐๐ บาท

ประวัติความเป็นมาของศาลจังหวัดปากพนัง

รวบรวมโดย นายชูชาติ ศรีแสง

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดปากพนัง

ศาลจังหวัดปากพนังเริ่มตั้งขึ้นในปี ร.ศ. ๑๒๓ (พ.ศ. ๒๔๔๘) แต่ในระยะแรกได้ตั้งขึ้นเป็นศาลแขวงเท่านั้น มีอำนาจพิจารณาคดีในเขตอำเภอปากพนังกับอำเภอเขาพังไกร สำหรับอาคารที่ทำการศาลในขณะนั้น จากการค้นหาหลักฐานดูแล้วไม่ปรากฏว่าตั้งอยู่ที่ไหน แต่จากการสอบถามคนเก่าแก่ ได้ความว่าได้อาศัยทำการอยู่ที่บ้านพักนายอำเภอหลังเก่า ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านพักของนายอำเภอปากพนังในปัจจุบัน

ในปี ร.ศ. ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๙) กระทรวงยุติธรรมได้ยกฐานะศาลแขวงปากพนังขึ้นเป็นศาลเมืองปากพนัง มีเขตอำนาจศาลเหมือนเดิม

ในปี ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๑) หลวงสารักษ์สรณีย์ ผู้พิพากษาศาลเมืองปากพนังได้มีหนังสือที่ ๑๑/๔๓ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๖ แจ้งไปยังอธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑล นครศรีธรรมราช ว่า อาคารที่ทำการศาลชำรุดทรุดโทรมมาก เกือบจะใช้ไม่ได้อยู่แล้ว เวลาฝนตกวิ่งตลอด พื้นก็ยุบถล่มไม่ระวางก็ตกลง ไม่สมควรจะเป็นศาล จึงขอให้มีการสร้างอาคารที่ทำการหลังใหม่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลนครศรีธรรมราช ก็ได้รายงานให้กระทรวงยุติธรรมทราบ ในที่สุดกระทรวงยุติธรรมได้อนุมัติให้สร้างอาคารที่ทำการศาลหลังใหม่ ในวงเงินงบประมาณ ๓,๐๐๐ บาท หลวงพิศาลเวศกิจเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง กำหนดสร้างให้เสร็จภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันเซ็นสัญญา คือ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๖ อาคารที่สร้างใหม่นี้เป็นอาคารไม้ชั้นเดียวได้ถุนสูง มีบัลลังก์เดียว ตามภาพที่ปรากฏอยู่ในหนังสือนี้แล้ว ศาลหลังนี้สร้างในบริเวณที่ตั้งของสโมสรข้าราชการ อำเภอปากพนังปัจจุบัน

ในปี ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๕) ทางศาลเห็นว่าอาคารที่ทำการคับแคบ ไม่สะดวกแก่เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้มาติดต่อ จึงได้จัดการต่อเติมห้องทางด้านหลังอาคารอีก ๑ ห้อง

อาคารศาลหลังนั้นได้ใช้เป็นที่ทำการอยู่จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๑ อำมาตย์ตรีพระนิติคุณฤกษ์ประภังย์ ผู้พิพากษาขณะนั้นเห็นว่าอาคารศาลชำรุดทรุดโทรมมาก จึง

ได้ให้ช่างมาตรวจดูเพื่อจะซ่อมแซม แต่ช่างชี้แจงว่าส่วนสำคัญต่าง ๆ ชำรุดหมด ไม่สามารถจะซ่อมแซมได้จึงได้รายงานให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลนครราชสีมา เพื่อก่อสร้างอาคารหลังใหม่ ตามหนังสือที่ ๒๒/๘๙ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๐ อธิบดีก็ได้รายงานให้กระทรวงยุติธรรมทราบ ในที่สุดกระทรวงยุติธรรมก็อนุมัติให้สร้างอาคารหลังใหม่ได้ และได้สั่งให้อธิบดี จัดการประมูล ราคาส่งอาคารหลังใหม่ ซึ่งเป็นศาลขนาด ๑ บัลลังก์ พร้อมกับที่พักพยานและ ห้องขังผู้ต้องหาระหว่างพิจารณา ๑ หลัง ปรากฏว่านายหังเจ็ง แซ่ลิ้ม เป็นผู้ประมูล ได้ในราคา ๑๗,๓๐๐ บาท (เฉพาะอาคารศาล ๑๖,๕๐๐ บาท ที่ที่พักพยานและห้อง ขัง ๘๐๐) กำหนดสร้างเสร็จภายใน ๘ เดือน ได้เซ็นสัญญากันเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๗๐ และเนื่องจากสถานที่ตั้งเดิมคับแคบไม่เหมาะสม ทางศาลจึงได้ขอ ที่ของทางอำเภอ ซึ่งขณะนั้นมีบ้านพักของปลัดอำเภอตั้งอยู่ ๒ หลัง ซึ่งทางอำเภอ ก็ไม่ขัดข้อง อาคารศาลหลังใหม่จึงได้ย้ายมาทำการก่อสร้างในบริเวณที่ตั้งอาคารศาล จังหวัดปากพนังปัจจุบัน

เมื่อครบระยะเวลาตามสัญญา ปรากฏว่าทางผู้รับเหมาไม่อาจจะสร้างเสร็จจึง ขอต้อเวลาไป ๔๕ วัน และได้ทำการก่อสร้างเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๑ ศาลได้ย้ายเข้าทำงานในอาคารหลังใหม่ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๑ ต่อมาทางศาลได้จัดการตัดแปลงห้องทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นห้องพิจารณา เพิ่มขึ้นอีก ๑ บัลลังก์

สำหรับอาคารศาลหลังเก่า ศาลได้ขออนุญาตกระทรวงเรืออาบมาสร้างเป็นบ้าน พักจำศาล แต่เมื่อกระทรวงยุติธรรมหาเรือไปยังกระทรวงพระคลัง กระทรวงพระคลัง ไม่ยอม โดยอ้างว่าจำศาลในขณะนั้น คือรองอำมาตย์ตรีเทียม อิศกุล เริ่มเข้ารับ ราชการที่ศาลปากพนัง ไม่มีสิทธิอยู่บ้านหลวง จึงได้จัดการขายทอดตลาดนำเงิน ส่งคลังเป็นเงิน ๑๗๐ บาท

อาคารศาลจังหวัดปากพนังที่สร้างใหม่นี้ ได้ใช้เป็นที่ทำการศาลเพื่อประสิทธิ์ ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนตลอดมา แต่เนื่องจากเมื่อประชากรเพิ่มขึ้น จำนวนอรรถคดีต่าง ๆ ก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว อาคารที่สร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๑ เมื่อระยะเวลาผ่านมาถึง พ.ศ. ๒๔๙๗ จึงคับแคบไป ประกอบกับขณะนั้นรัฐบาล มีนโยบายที่จะตั้งศาลแขวงขึ้นในจังหวัดที่มีคดีมาก ศาลจังหวัดปากพนังเป็นศาลหนึ่ง ที่เข้าข่ายจะเปิดศาลแขวงได้ นายบุญเกียรติ อรชุนะกะ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ในขณะนั้น จึงได้จัดการให้ช่างเขียนแบบแปลนกะประมาณราคา แจ้งไปให้อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘ ทราบ ตามหนังสือที่ ๘๓๗/๒๔๔๗ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๔๗ ต่อมาอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘ แจ้งให้ทราบว่าได้ติดต่อกับกระทรวงแล้ว ปรากฏว่างบประมาณในปีนั้นหมดเสียแล้ว การศาลแขวงจึงหยุดชะงัก และเมื่อรัฐบาลสมัยนั้นหมดอำนาจ โครงการสร้างศาลแขวงเพิ่มเติมก็เป็นอันระงับไป แต่เนื่องจากอาคารศาลคับแคบไม่สะดวกแก่การทำงานของเจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้มีอรรถคดีดังกล่าวแล้ว ทางศาลจังหวัดปากพนังก็ได้ของบประมาณจากกระทรวงยุติธรรม เพื่อต่อเติมอาคารตลอดมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งขณะนั้นนายบันโน สุขทรศนีย์ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนัง นายสัญญา ธรรมศักดิ์ อธิบดีประธานศาลฎีกา อดีตนายกรัฐมนตรี และประธานองคมนตรีคนปัจจุบัน เป็นปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้จัดสรรเงินงบประมาณให้ทำการต่อเติมอาคารศาลจังหวัดปากพนัง เป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ทางศาลได้จ้างเหมาให้เรือนจำอำเภอปากพนังทำการก่อสร้าง การต่อเติมอาคารครั้งนี้ได้ทำการต่อเติมปีกอาคารออกไปทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ เพื่อสร้างห้องพิจารณาคดีชั้นอีก ๒ บัลลังก์ รวมกับที่มีอยู่ก่อน ๒ บัลลังก์ ก็เป็น ๔ บัลลังก์ การก่อสร้างได้แล้วเสร็จ และทางศาลได้รับมอบอาคารเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๐๐

ในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยได้ยกฐานะกิ่งอำเภอเชียรใหญ่ อำเภอปากพนังขึ้นเป็นอำเภอเชียรใหญ่ และเปลี่ยนชื่ออำเภอเขาพังไกรเป็นอำเภอหัวไทร ดังนั้นศาลจังหวัดปากพนัง จึงมีเขตอำนาจในท้องที่อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่และอำเภอหัวไทร มาจนกระทั่งทุกวันนี้

ต่อมาในสมัยพระยาอรรณการักษ์นิพนธ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ทางกระทรวงมีนโยบายที่จะดำเนินการก่อสร้างอาคารศาลในต่างจังหวัด ซึ่งส่วนมากเก่าชำรุดทรุดโทรมและคับแคบ จึงได้มีหนังสือแจ้งให้นายประสพ ปรัชญาภรณ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนังขณะนั้น จัดเตรียมที่ดินไว้ให้เรียบร้อย ปรากฏตามหนังสือที่ ๑๒๓๙/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๐๕ นายประสพ รัชญาภรณ์ เห็นว่าที่บริเวณศาลจังหวัดปากพนังคับแคบ จึงได้ติดต่อขอที่ดินไปทางอำเภอปากพนัง ซึ่งทางอำเภอปากพนังก็ได้ตกลงที่จะให้ที่ดิน ซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของที่ว่าการอำเภอปากพนัง นายประสพ รัชญาภรณ์ จึงได้รายงานให้อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘ ทราบ แต่ก็ปรากฏว่า เรื่องสร้างอาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังใหม่ได้เงียบหายไป จนกระทั่งต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๖ กระทรวงยุติธรรมได้แจ้งให้ศาลจังหวัดปากพนังทราบ

ว่า กระทรวงยุติธรรมจะใช้งบประมาณสร้างอาคารศาลจังหวัดปากพนัง ขอให้ทางศาลจัดการหาสถานที่เตรียมไว้ให้เรียบร้อย นายชยากร ทยะพิงค์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนังขณะนั้น เห็นว่าที่ดินที่เตรียมไว้เดิมข้างที่ว่าการอำเภอนั้น เป็นที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล นำประปา ไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึง สภาพที่ดินเป็นที่ลุ่มต้องใช้ดินถมอย่างน้อยประมาณ ๒ เมตร ไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง เห็นควรสร้างในบริเวณที่ตั้งศาลเดิม แต่เนื่องจากความกว้างของที่ดินคับแคบไป จึงได้ขอที่ดินราชพัสดุซึ่งเป็นบ้านพักเสมียนตราอำเภอปากพนัง อยู่ทางทิศใต้ของศาล เพื่อรวมกับที่ดินของศาลที่มีอยู่แล้ว ซึ่งทางอำเภอก็ไม่ขัดข้อง แต่มีเงื่อนไขว่าขอให้สร้างบ้านพักชั้นตรีให้ทางอำเภอ ๑ หลัง ในวงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท เพราะในการรื้อบ้านพักหลังเก่านั้นจะเอาไปสร้างใหม่ไม่ได้ ทางศาลได้แจ้งให้กระทรวงทราบ ตามหนังสือที่ ๒๗/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๑๖

ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๑๖ นายสมภพ ไทระกิตย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม พร้อมกับนายบัญญัติ สุขิวัระ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้มาตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างอาคารศาลหลังใหม่ เมื่อได้รั้งวัดที่ดินของศาลที่มีอยู่แล้ว เห็นว่าเพียงพอที่จะสร้างอาคารหลังใหม่ได้แม้ว่าคับแคบไปสักหน่อย เพราะเมื่อสร้างตัวอาคารแล้ว จะเหลือที่ดินด้านทิศเหนือและใต้ประมาณ ๑ เมตร เท่านั้นเอง จึงได้ตกลงสร้างอาคารหลังใหม่ในที่ตั้งศาลเดิม เรื่องที่ขอที่ดินจากทางอำเภอจึงเป็นอันระงับ

กระทรวงยุติธรรมแจ้งให้ศาลทราบเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๖ ตามหนังสือที่ ยธ. ๐๒๐๒/๑๓๐๐๒ ว่า ศาลจังหวัดปากพนังได้รับงบประมาณสร้างอาคารใหม่ในบึงงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๗ จึงขอให้จัดหาสถานที่ที่จะใช้เป็นที่ทำการชั่วคราวซึ่งในตอนแรกทางศาลเห็นว่า ไม่มีอาคารที่จะใช้เป็นที่ทำการได้ จึงมีโครงการที่สร้างอาคารชั่วคราวขึ้นที่บริเวณที่ตั้งศาล และได้แจ้งให้กระทรวงทราบ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๖ ตามหนังสือที่ ๑๒๔๔/๒๕๑๖

กระทรวงยุติธรรม ได้เรียกประกวดราคาจ้างเหมาก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดปากพนัง และได้เปิดซองใบประกวดราคา เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๗ ปรากฏว่ามีผู้เข้าประมูลเพียงรายเดียว คือ บริษัทสหกิจโยธา จำกัด โดยเสนอราคาเป็นเงิน ๔,๘๒๒,๖๔๐ บาท แต่เนื่องจากงบประมาณที่ได้มาเพียง ๒,๗๐๐,๐๐๐ บาท กระทรวงยุติธรรมจึงได้ยกเลิกการประกวดราคาค้างไว้ และได้งบประมาณเพิ่มเติม

เพราะในระยะนั้นวัสดุก่อสร้างต่างๆ มีราคาสูงขึ้นมากมาย เมื่อได้งบประมาณเพิ่มเติมมาแล้ว จึงได้เรียกประกวดราคาใหม่ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๑๗ มีผู้เข้าประมูล ๒ รายคือ บริษัทสหวิศวก่อสร้าง จำกัด กับบริษัทหริตวร จำกัด ฯ เสนอราคาต่ำสุดเป็นเงิน ๕,๒๘๒,๘๐๐ บาท แต่ราคาที่บริษัทนี้เสนอก็คงยังสูงกว่างบประมาณที่ได้มาจำนวน ๔,๗๗๓,๒๕๐ บาท กระทรวงยุติธรรมจึงได้ยกเลิกประกวดราคาอีก และได้เรียกประกวดราคาใหม่อีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๗ ในครั้งนี้ มีผู้เข้าประมูล ๔ ราย คือ บริษัทหริตวร จำกัด, บริษัทสหวิศวก่อสร้าง จำกัด, ห้างหุ้นส่วนจำกัด พาณิชยการไม้ และบริษัทวฒนิกรโยธา จำกัด ปรากฏว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด พาณิชยการไม้ ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เสนอราคาต่ำสุดเป็นเงิน ๔,๗๗๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินต่ำกว่างบประมาณ กระทรวงยุติธรรมจึงได้ตกลงว่าจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัดพาณิชยการไม้ ให้เป็นผู้ก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดปากพนัง โดยได้เซ็นสัญญาจ้างเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๑๗ มีกำหนดการก่อสร้างให้เสร็จเรียบร้อยภายใน ๑ ปี

เนื่องจากผู้รับเหมาต้องการลงมือก่อสร้างตั้งแต่วันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งเป็นเวลากระชั้นชิด โครงการที่จะสร้างอาคารชั่วคราวก็ไม้อาจจะสร้างได้ทัน นายขยายกร ถายะพิงค์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนัง ได้ขอความร่วมมือจากโรงเรียนสตรีปากพนังขอใช้อาคารเรียนเป็นที่ทำการศาลชั่วคราว ในระหว่างการก่อสร้าง ในการนี้ทางโรงเรียนสตรีปากพนัง โดยนายอนุกล ณ นคร ผู้รักษาการตำแหน่งครูใหญ่และคณะครูอาจารย์โรงเรียนสตรีปากพนังก็ไม่ขัดข้อง

สำหรับอาคารศาลหลังเก่า ได้ตกเป็นสิทธิ์ของผู้รับเหมาตามสัญญา โดยผู้รับเหมาเสนอราคาให้ ๖,๐๐๐ บาท เงินจำนวนนี้ก็ได้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การก่อสร้างอาคารศาลหลังใหม่ก็ดำเนินไปด้วยดี จนกระทั่งเดือนเมกราคม ๒๕๑๘ เกิดอุทกภัยน้ำท่วมภาคใต้ครั้งยิ่งใหญ่ จึงทำให้การก่อสร้างต้องหยุดชะงักไปชั่วคราวประมาณ ๑ เดือน หลังจากนั้นการก่อสร้างก็ได้ดำเนินไปเรื่อย ๆ ทางศาลได้จัดการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๘ โดยนายใหญ่ สวัสดิชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานในพิธี และประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์

ในระหว่างที่กำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่นี้ นายจชัย สุนทรพินิจกิจ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนัง พิจารณาเห็นว่า เนื่องจากด้านทิศเหนือและทิศใต้ของ

ตัวอาคารมีที่ดินว่างระหว่างตัวอาคารกับรั้วทั้งสองด้านเพียงด้านละประมาณ ๑ เมตร ไม่อาจนำรถยนต์ผ่านเข้าออกไปยังบ้านพักของข้าราชการที่อยู่หลังศาลได้ จึงได้ทำการติดต่อขอที่ดินราชพัสดุของศูนย์การแพทย์และอนามัยอำเภอปากพนัง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับด้านทิศเหนือขนาดกว้าง ๔ เมตร ยาว ๖๔.๕๐ เมตร เพื่อย้ายรั้วศาลออกไป ซึ่งทางศูนย์การแพทย์และอนามัยอำเภอปากพนังและกระทรวงสาธารณสุขก็ไม่ขัดข้อง

เนื่องจากเกิดน้ำท่วมและการก่อสร้างต้องหยุดชะงักไปชั่วคราว ดังกล่าวข้างต้น ทางผู้รับเหมาจึงได้ขอต่ออายุสัญญาจ้างออกไปอีก ๑๒๐ วัน แต่ทางกระทรวงยุติธรรมได้ตัดให้เพียง ๙๐ วัน ซึ่งครบกำหนดตามสัญญาในวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๘ และการก่อสร้างได้เสร็จเรียบร้อยตามสัญญา เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ คณะกรรมการตรวจการก่อสร้าง ได้ตรวจรับมอบงานและอาคารหลังใหม่ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๑๘

อาคารศาลจังหวัดปากพนังหลังใหม่ นับว่าเป็นอาคารที่สง่างามหลังหนึ่งในอำเภอปากพนัง ทั้งนี้ก็ด้วยความตั้งใจทำงานของผู้รับเหมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายสังวาลย์ หนูบั้น ช่างโท กรมโยธาธิการ ผู้ควบคุมการก่อสร้าง ได้ควบคุมงานด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทำให้การก่อสร้างได้สำเร็จลุล่วงไปสมความมุ่งหมายของทางราชการทุกประการ.

รายนามกรรมการดำเนินการก่อสร้างศาลจังหวัดปากพนัง

ก. กรรมการรับซองประกวดราคา

๑. ผู้อำนวยการกอง กองบังคับคดีล้มละลาย	เป็นกรรมการ
๒. หัวหน้ากองกลาง	เป็นกรรมการ
๓. หัวหน้ากองบังคับคดีแพ่ง	เป็นกรรมการ
๔. หัวหน้ากองการคดี	เป็นกรรมการ

ข. กรรมการเปิดซองใบประกวดราคา

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๒. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๓. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๒	เป็นกรรมการ
๔. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๖	เป็นกรรมการ
๕. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	เป็นกรรมการ
๖. เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๗. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดระยอง	เป็นกรรมการ
๘. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดเพชรบูรณ์	เป็นกรรมการ
๙. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนัง	เป็นกรรมการ

๑๐. นายทองจุล สิงห์กุล นายช่างพิเศษ กองแบบแผน
กรมโยธาธิการหรือผู้แทน

เป็นกรรมการ

๑๑. หัวหน้ากองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

เป็นกรรมการ

๑๒. นายสุชาติ สุขสมิตร ผู้พิพากษาประจำกระทรวง

เป็นกรรมการ

ค. กรรมการตรวจการก่อสร้าง

๑. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘

เป็นกรรมการ

๒. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนัง

เป็นกรรมการ

๓. นายสุชาติ ศรีแสง ผู้พิพากษาศาลจังหวัดปากพนัง

เป็นกรรมการ

๔. นายทองจุล สิงห์กุล นายช่างพิเศษ กองแบบแผน
กรมโยธาธิการหรือผู้แทน

เป็นกรรมการ

คำแถลงท้ายเล่ม

ดูเหมือนว่าทางราชการได้ยึดถือเป็นประเพณีกันมาแล้ว เมื่อมีการก่อสร้างอาคารที่ทำการหลังใหม่ ก็จะต้องมีการกระทำพิธีเปิด และในวันกระทำพิธีเปิดก็จะมีหนังสือที่ระลึกแจกแก่ผู้มาร่วมงาน จึงเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าและคณะข้าราชการศาลหนักใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะขาดงบประมาณค่าใช้จ่าย แต่ด้วยความกรุณาปรานีอันเปี่ยมไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพของเพื่อนข้าราชการแผนกอื่นๆ ทนายความ พ่อค้าและประชาชน ที่ได้ยอมเสียสละทั้งแรงกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์ ช่วยเหลือในงานนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จึงขอขอบคุณท่านผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย ที่ได้มีส่วนร่วมกันช่วยเหลือในงานพิธีเปิดอาคารศาลจังหวัดปากพนัง หากงานในพิธีในวันนี้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดบกพร่อง ข้าพเจ้าและคณะข้าราชการศาลจังหวัดปากพนัง ก็กราบขออภัยท่านผู้มีเกียรติด้วย.

นายนำชัย สุนทรพินิจกิจ

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปากพนัง

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔

**ขอยอบคณผู้มีรายชื่อบ้างลงนหใ้ช้ยกนอุปการะ
ในการจ้งพิมพ์หนังสือพระลกละเนน**

๑. บริษัท เอสโซ่แสดนดาร์ดประเทศไทย จำกัด กรุงเทพมหานคร
๒. นายประเสริฐ สุทธิศิริกุล ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล เล่ากิมเตง
ถนนมราช นครศรีธรรมราช
๓. นายอาทร เลิศไพบูลย์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยโอเตลนครศรีธรรมราช
ถนนราชดำเนิน นครศรีธรรมราช
๔. นายสุไล วัชนะประพันธ์ ห้างเจริญพร ถนนราชดำเนิน นครศรีธรรมราช
๕. นายธนิต กุลประโยชน์ ผู้จัดการธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขานครศรี
๖. นายสุบิน สินไชย ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขานครศรี
๗. นายมานุษย์ ธรรมรักษ์ ผู้จัดการธนาคารแห่งประเทศไทยจำกัด สาขานครศรี
๘. นายสุเมธ ณ ระนอง ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด
สาขานครศรีธรรมราช
๙. นายเชาว์ เลาฮอร์ดีลัก ร้านเชาว์เภสัช ถนนเนรมิต นครศรีธรรมราช
๑๐. นายสมศักดิ์ อติเทพวรพันธ์ บริษัทเหมืองแร่รพพันธ์ จำกัด ถนนราชดำเนิน
นครศรีธรรมราช
๑๑. นายวิจิตร ชัยพฤกษ์เดชา ห้างกิมเซ่งเฮง ถนนราชดำเนิน นครศรี
๑๒. นายวิชิต บุษยรัตน์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดวิชิตเทรดดิ้ง นครศรีธรรมราช
๑๓. นายประทีป เหลืองสิทธิชัย ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลนครวิถิพาณิชย์
ถนนจำเริญวิถิ นครศรีธรรมราช
๑๔. นายกิตติ ดลวิเศษ ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงเลื่อยจักรท่าศาลา อุตสาห-
กรรม ท่าศาลา นครศรีธรรมราช
๑๕. นายกิตติศักดิ์ เตตริานนท์ ห้างทองมาลี-โกอัน ถนนเนรมิต นครศรี
๑๖. ห้างทองซีกวาง ถนนเนรมิต นครศรีธรรมราช
๑๗. นายสุพร อินทวิเชียร ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจริญพันธ์ ถนนราชดำเนิน
นครศรีธรรมราช
๑๘. นายประพัฒน์ สันติไชยกุล บริษัทสหโรจน์ขนส่ง จำกัด สาขานครศรี
๑๙. ห้างหุ้นส่วนจำกัดเสรีภัณฑ์ หั่วอิฐ นครศรีธรรมราช
๒๐. นายวิชัย กิ่วติวิชัย ผู้จัดการธนาคารกสิกรไทย จำกัด สาขานครศรี
๒๑. นายสันติ ถนัตสอนสาร ร้านสันติพาณิชย์ ถนนราชดำเนิน นครศรี

๐๐๐
๐๐๐๐๐๐๐๐

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coj.go.th)